
Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

Геннадій ВОЗНЮК

**АКЦІЇ
АКЦІОНЕРНІ
ТОВАРИСТВА**

Термінологічний словник

Київ
КОНДОР

2006

ББК 6799(2)3
А 58

Рецензенти:

Крупка М.І. — доктор економічних наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка;

Бойко Є.І. — доктор економічних наук, професор інституту регіональних досліджень НАН України.

Загородній А.Г., Вознюк Г.Л.

А58 Акції. Акціонерні товариства: Термінологічний словник. — К. Кондор, 2006. — 84 с.

ISBN 966-351-163-X

Пропонований увазі читачів словник містить близько 500 понять і термінів з проблематики організації та функціонування акціонерних товариств емісії, розміщення та обігу акцій, розподілу прибутку та виплати дивідендів.

Для викладачів, аспірантів та студентів економічних навчальних закладів та факультетів, керівників, фінансистів, економістів та менеджерів акціонерних товариств, а також акціонерів.

ББК 6799(2)3

ISBN 966-351-163-X

© Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., 2005
© “Кондор”, 2005

А

АБ ОВО (від лат. *ab ovo* — від яйця, почни спочатку, почни з нуля — у Стародавньому Римі традицією було кожен трапезу (сніданок, обід, вечерю) розпочинати з яйця) — початок біржових торгів у разі, коли попередня сесія була невдалою.

АВАНТАЖ (від франц. *avantage* — перевага) — сприятливе становище на ринку; сприятливі умови для одержання позитивного результату, певних вигід, переваг у здійсненні підприємницьких операцій, угод.

АВЕРАЖ (від англ. *averaging* — усереднення) — стратегія біржової гри, яка полягає в послідовних купівлі та продажах через певний час акцій конкретного випуску залежно від зміни їх курсу. При цьому клієнтам біржі організатори торгів надають певні пільги.

АВТОМАТИЧНЕ РЕІНВЕСТУВАННЯ — див. *Реінвестування автоматичне*.

АГЕНТ ІЗ КОНВЕРТУВАННЯ — агент, який на доручення і в інтересах емітента здійснює конвертування (конверсію) одних видів цінних паперів на інші.

АГЕНТСТВО З РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ — державна установа, створена при Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку для організаційного, технічного і ресурсного забезпечення реалізації повноважень комісії щодо регулювання ринку цінних паперів і розвитку інфраструктури фондового ринку України, зокрема Національної депозитарної системи та інших елементів цієї інфраструктури.

АГЕНТСТВО З УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ — агентство, створене для управління активами та інвестиціями фізичних осіб — клієнтів банку, учасників інвестиційних компаній чи фондів.

АГРЕСИВНА ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА — див. *Політика дивідендна*.

АГРЕСИВНІ ЦІННІ ПАПЕРИ — див. *Папери цінні агресивні*.

АЖІО (від італ. *aggio* — прибуток, відсоток із капіталу, надвишок) — відхилення курсу валюти, акцій, векселів та інших цінних паперів від їх номінальної вартості або паритету в бік перевищення. Виявляється у: збільшенні вартості національної грошової одиниці стосовно інших валют; надвишку до продажної ціни валюти за особливих умов її реалізації

(терміновість, обсяг обміну тощо); надвишку до ціни акції під час розміщення та перепродажу її на ринку, що визначається як різниця між продажною і номінальною цінами акції або як різниця між цінами останнього та передостаннього продажу акцій на фондовій біржі; надвишку до ціни золота, який за умови золотого обігу стихійно складається на ринку внаслідок знецінення паперовогрошових одиниць щодо золота; перевищенні ринкової ціни золота над офіційною.

АЖІОТАЖ (франц. agiotage – збудження) – штучне підвищення цін на фондовому ринку для одержання додаткового прибутку від спекулятивних операцій.

АКВІЗИЦІЯ – придбання певного підприємства шляхом скуповування на біржі його акцій, що здійснюється або з його відома (мирна А.), або без нього (ворожа А.).

АКРЕДИТАЦІЯ – сукупність правил допуску учасників до участі в торгах на біржі згідно з чинними біржовими правилами.

АКТИВИ ДЕПОЗИТАРНІ – передані на зберігання до депозитарію цінні папери, сертифікати цінних паперів, випущені в паперовій (документарній) формі, та глобальні сертифікати цінних паперів, випущені в безпаперовій (бездокументарній) формі, а також записи на кореспондентських рахунках ДЕПО в інших депозитаріях.

АКТИВИ ПАПЕРОВІ – фінансові активи, зокрема акції, облігації, інші цінні папери.

АКТИВНА АКЦІЯ – див. *Акція активна*.

АКТИВНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Портфель цінних паперів*.

АКТИВНІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні активні*.

АКУМУЛЬОВАНИЙ ДИВІДЕНД – див. *Дивіденд акумульований (нагромадження)*.

АКЦЕПТУВАННЯ – гарантоване розміщення цінних паперів – одна з функцій посередницьких фірм щодо купівлі-продажу акцій.

АКЦІОНЕР (від франц. actionnaire – той, кому належить акція) – учасник акціонерного товариства, який є власником певної кількості акцій. Має право на отримання доходу від акцій, якими він володіє, а за певних умов – на участь в управлінні справами підприємства, що випустило акції. А. несе відповідальність за зобов'язаннями акціонерного товариства (підприємства) тільки в межах придбаних ним акцій.

АКЦІОНЕР БІРЖІ – власник акцій біржі, який має право брати участь як у роботі біржі, так і в управлінні нею.

АКЦІОНЕРНЕ СТРАХУВАННЯ – див. *Страховання акціонерне*.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО – див. *Товариство акціонерне.*

АКЦІОНЕРНИЙ БАНК – див. *Банк акціонерний.*

АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал акціонерний.*

АКЦІОНУВАННЯ – реорганізація юридичної особи шляхом перетворення її на акціонерне товариство. У разі А. державних підприємств, окрім реорганізації, відбувається також зміна форми власності на майно та кошти підприємства. Є одним зі способів приватизації державних підприємств.

АКЦІЯ (франц. action, від лат. actio – рух, дія) – цінний папір без визначеного часу обігу, що засвідчує часткову участь його власника у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає власникові право на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства. А. можуть бути іменними чи на пред'явника, привілейованими чи простими. Привілейовані А. дають власникові переважне право на одержання дивідендів, а також на пріоритетну участь у розподілі майна акціонерного товариства в разі його ліквідації. Власники привілейованих А. не мають права брати участь в управлінні акціонерним товариством, якщо інше не передбачено його статутом. Привілейовані А. можуть випускатися із фіксованими (у процентах до їх номінальної вартості) щорічно виплачуваними дивідендами. Виплату дивідендів здійснюють у розмірі, зазначеному в А., незалежно від величини одержаного товариством прибутку. Якщо прибуток відповідного року є недостатнім, виплату дивідендів за привілейованими А. здійснюють із резервного фонду. Якщо розмір дивідендів, сплачуваних акціонерам за простими А., перевищує розмір дивідендів за привілейованими А., власникам останніх можуть надавати доплату до розміру дивідендів, сплачених іншим акціонерам.

За кількістю голосів, що А. надають їхнім власникам на загальних зборах акціонерів, розрізняють так звані одноголосі, багатоголосі та безголосі А. Певна кількість А., що зосереджена в одних руках і забезпечує більшість голосів, має назву контрольного пакета А.

Власник А. формально не вважається власником підприємства. Він не має права вилучати свою частку з виробництва, оскільки ця частка не має самостійного значення. Якщо акціонер із тих чи інших причин захоче позбутися належних йому А., він може або повернути їх самому товариству, або продати на ринку цінних паперів.

А. містить такі реквізити: фірмове найменування акціонерного товариства та його адресу, назву цінного папера – «Акція», її порядковий

номер, дату випуску, вид А. та її номінальну вартість, ім'я власника (для іменної А.), розмір статутного фонду акціонерного товариства на день випуску А., а також кількість А., що випускаються, термін виплати дивідендів, підпис голови правління акціонерного товариства чи іншої уповноваженої на це особи, печатку акціонерного товариства.

До А. може додаватися купонний лист на виплату дивідендів, що містить такі основні дані: порядковий номер купона на виплату дивідендів, порядковий номер А., за якою виплачують дивіденди, найменування акціонерного товариства і рік виплати дивідендів.

А., що обертаються на вітчизняному фондовому ринку, класифіку-

ють за такими основними ознаками (див. рис.).

Перераховані ознаки класифікації А. відіграють різну роль у процесі їх вибору як об'єкта інвестування. Найсуттєвішим для інвестора з погляду їхніх інвестиційних якостей є поділ А. на прості та привілейовані.

АКЦІЯ АКТИВНА – акція, котирування якої регулярно публікують газети, висвітлюючи діяльність фондового ринку. Щодо таких акцій укладають більшість біржових угод купівлі-продажу.

АКЦІЯ БАГАТОГОЛОСА — див. *Акція плюральна (багатоголоса)*.

АКЦІЯ БЕЗ ФІКСОВАНОГО НОМІНАЛУ — акція, дивіденди на яку нараховують як певну суму коштів на одну акцію, а не як відсоток від номінальної ціни акції. Чинним законодавством України емісії таких акцій не передбачено. Їх випускають окремі компанії США та Канади.

АКЦІЯ БЕЗГОЛОСА — акція, що не дає її власникові права голосу на загальних зборах акціонерів.

АКЦІЯ БЕЗДИВІДЕНДНА — акція, придбана після отримання дивідендів. Покупець набуває права на отримання дивідендів тільки після нового розподілу акцій.

АКЦІЯ БЕЗКОШТОВНА (БЕЗПЛАТНА) — акція, яку безкоштовно надають акціонерів за рахунок резервних фондів акціонерного товариства у разі збільшення його статутного фонду. Кількість А.б., що їх отримує кожен акціонер, є пропорційною до тієї кількості акцій товариства, якими він уже володіє.

АКЦІЯ БЕЗНОМІНАЛЬНА — акція, що на час випуску не забезпечена відповідними активами і в якій не зазначено її номінальної вартості.

АКЦІЯ БЕЗОПЛАТНА — див. *Акція безкоштовна (безплатна)*.

АКЦІЯ БЕЗПОВОРОТНА — привілейована акція, що не може бути погашена доти, поки існує емітент, котрий її випустив.

АКЦІЯ «ВАЖКА» — акція, ціна якої є вищою за середню ціну акцій на ринку. Інвестори звичайно воліють купувати більшу кількість дешевих акцій, ніж навпаки. Через те А.«в.» часто «розбивають», тобто їх номінал ділять на дві або чотири частини. Такий поділ не міняє ринкової ціни акції.

АКЦІЯ ВІДКЛАДЕНОГО ФОНДУ — див. *Фонд відкладений*.

АКЦІЯ ГАРАНТОВАНА — акція, яку випустила одна компанія, а виплати за нею гарантує інша компанія.

АКЦІЯ «ГАРЯЧА» — акція, що має великий попит на біржі; часто це акція нової емісії, ціна якої швидко зростає.

АКЦІЯ «ГОЛОСУЮЧА» — див. *Акція з правом голосу*.

АКЦІЯ «ГОЛУБА ФІШКА» — акція компанії зі стійкою доброю репутацією на біржі та з високими доходами.

АКЦІЯ ДОХІДНА — акція, дивіденди за якою перевищують середній рівень.

АКЦІЯ ЕКС-ДИВІДЕНДНА — акція, яку можна продавати й купувати лише після виплати дивідендів.

АКЦІЯ З АУКЦІОННИМ КУРСОМ — особливий вид привілейованих акцій, розмір дивідендів за якими встановлюється на аукціоні, що його проводить емітент.

АКЦІЯ З ВАРАНТОМ – привілейована акція, до якої додають варант на купівлю простих (звичайних) акцій.

АКЦІЯ З ПРАВОМ ГОЛОСУ – акція, що дає право голосу на загальних зборах акціонерів.

АКЦІЯ З ПРАВОМ ПЕРЕОЦІНКИ – акція, що надає емітентові право стягувати з власника оплаченої акції додаткові кошти у разі значної інфляції, яка знецінює грошові фонди емітента.

АКЦІЯ З УМОВНИМ ПРАВОМ ГОЛОСУ – кумулятивна привілейована акція, що надає їй тримачеві право голосу лише на період, протягом якого привілейованих дивідендів не виплачують або їх виплачують не в повному обсязі, а також тоді, коли виплату компенсації за попередні роки здійснюють у разі неповної виплати дивідендів за поточний фінансовий рік. Право голосу зберігається за акціонером до повного розрахунку з ним за всіма компенсаційними виплатами.

АКЦІЯ З УЧАСТЮ – привілейована акція, що надає їй тримачеві право додаткової участі в розподілі прибутку акціонерного товариства понад належні акціонерові, як тримачеві звичайних акцій, дивіденди, а у разі ліквідації компанії – в розподілі майна.

АКЦІЯ ЗАСНОВНИЦЬКА – вид акцій, що поширюються серед засновників акціонерної компанії і дають їм певні переваги, зокрема додаткові голоси на зборах акціонерів, право першочергової купівлі акцій подальших випусків.

АКЦІЯ ЗВОРОТНА – привілейована акція, яка може бути викуплена емітентом.

АКЦІЯ ІМЕННА – 1) акція, на якій вказане ім'я її власника;

2) акція, що належить конкретній фізичній або юридичній особі і зареєстрована у книзі власників акціонерного товариства.

АКЦІЯ КОНВЕРТОВАНА (КОНВЕРТОВНА) – привілейована акція, власник якої має право за певних умов обміняти її на прості (звичайні) акції.

АКЦІЯ КУМУЛЯТИВНА – привілейована акція, що дає право її власникові отримати в майбутньому проценти, нагромаджені за ті роки, коли компанія не могла їх виплатити через фінансові проблеми.

АКЦІЯ НА ПРЕД'ЯВНИКА – акція, в якій відсутні будь-які вказівки на ім'я власника. Акціонером вважається той, хто в цей момент володіє нею.

АКЦІЯ НЕКУМУЛЯТИВНА – привілейована акція з фіксованим доходом, за якою не виплачені вчасно дивіденди не нагромаджуються.

АКЦІЯ ОБМЕЖЕНА – акція, що забезпечує звичайні дивіденди, але не забезпечує повного права голосу чи не дає його зовсім.

АКЦІЯ ОДНОГОЛОСА — акція, що дає її власникові право одного голосу на загальних зборах акціонерів.

АКЦІЯ ПЛЮРАЛЬНА (БАГАТОГОЛОСА) — акція, що дає акціонеріві право декількох голосів на загальних зборах акціонерів.

АКЦІЯ ПОВОРОТНА — привілейована акція, яка може бути викуплена акціонерним товариством.

АКЦІЯ ПРЕМІАЛЬНА — акція, що дає право лише на частину капіталу та прибутку порівняно зі звичайною акцією такої ж номінальної вартості. Ці акції звичайно розподіляють як надвишок до заробітної плати.

АКЦІЯ ПРЕФЕРЕНЦІЙНА — акція, власник якої, крім отримання дивідендів, користується різними преференціями (пільгами).

АКЦІЯ ПРИВІЛЕЙОВАНА — див. *Акція*.

АКЦІЯ ПРОСТА — див. *Акція*.

АКЦІЯ РОСТУ — акція, зростання курсової вартості якої є прискореним щодо ринкової вартості інших акцій. Це здебільшого акції молодих компаній, які мають непогані перспективи розвитку. Вкладення в А.р. є певною мірою ризикованими, проте їх дохідність є достатньою для компенсації цього ризику.

АКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНА — привілейована акція зі спеціальними привілеями щодо активів і дивідендів.

АКЦІЯ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ — іменна акція, емітована підприємством (організацією, установою) для поширення лише серед членів трудового колективу. Не змінює організаційної форми власності підприємства, оскільки є лише засобом залучення додаткових фінансових ресурсів. Тримач А.т.к. не має права на участь в управлінні підприємством. За суттю аналогічна до облігації.

АКЦІЯ УМОВНО ІМЕННА — акція, для передавання якої іншій особі потрібна згода правління акціонерного товариства. Обмеження на передавання акції може бути накладене за певних обставин, передбачених статутом акціонерного товариства.

АКЦІЯ УСТАНОВЧА — див. *Акція засновницька*.

АЛОТМЕНТ (англ. allotment — розподіл) — порядок розподілу нових емісій акцій.

АЛЬПАРИ (від італ. al pari, alla pari — порівну) — відповідність (рівність) ринкового (біржового) курсу цінних паперів чи валюти їхньому номіналові (паритетові).

АМАЛЬГАМАЦІЯ (ПІДПРИЄМСТВ, БАНКІВ) (від франц. amalgame — різнорідна маса, поєднання будь-чого) — злиття двох чи декількох раніше самостійних підприємств чи банківських установ; одна з

форм централізації капіталу в процесі конкурентної боротьби. Розрізняють два види А. (п., б.): 1) поглинання одним підприємством іншого, яке при цьому втрачає самостійність і звичайно обмінює свої акції на акції підприємства, що його поглинуло; 2) утворення нового підприємства злиттям підприємств, які втрачають при цьому самостійність і передають свої активи новому підприємству. Їхні акції підлягають обмінові на акції нового підприємства. Новоутворене підприємство одержує і нову назву, яка часто об'єднує назви амальгамованих (злитих) підприємств.

АНДЕРАЙТЕР (від англ. *underwriter* – той, що підписує) – 1) маклер в операціях із цінними паперами;

2) фізична або юридична особа, котра гарантує емітентові цінних паперів їх розміщення (продаж) на ринку на узгоджених умовах за відповідну винагороду.

АНДЕРАЙТИНГ (від англ. *underwriting* – підписання) – 1) посередницька операція щодо придбання цінних паперів нових випусків для подальшого розміщення (продажу) на первинному ринку. Здійснюється переважно андерайтерами – інвестиційними компаніями, банками та великими брокерськими фірмами. Можливі такі умови А.: придбання в емітента всього випуску цінних паперів і перепродаж його іншим інвесторам; придбання в емітента недорозміщеної частини випуску цінних паперів; сприяння розміщенню цінних паперів без будь-яких зобов'язань щодо недорозміщеної частини їх випуску;

2) договір між емітентом і гарантом щодо розміщення цінних паперів на первинному ринку.

АНУЛЮВАННЯ (АНУЛЯЦІЯ) (від лат. *annulare* – знищувати) – процес визнання недійсними акцій чи інших цінних паперів у разі їх втрати. Може полягати в опублікуванні відповідного оголошення у спеціальному виданні.

АСОЦІЙОВАНА КОМПАНІЯ – див. *Компанія асоційована*.

АУКЦІОН ЦІННИХ ПАПЕРІВ – конкурсний спосіб організації торгівлі цінними паперами, згідно з яким їх купівлю-продаж здійснює брокер (дилер) у заздалегідь визначений час методом накопичення та одночасного виконання замовлень на купівлю і продаж цінних паперів (онкольний аукціон) або безперервного виконання замовлень, поданих в усній та (або) письмовій формі за ціною, що змінюється протягом торговельної сесії чи біржового дня (безперервний аукціон).

АФІЛЬОВАНА КОМПАНІЯ – див. *Компанія афільована*.

Б

БАГАТОГОЛОСА АКЦІЯ – див. *Акція плюральна (багатоголоса).*

БАЛАНСОВА ЦІНА АКЦІЇ – див. *Ціна акції балансова.*

БАНКАКЦІОНЕРНИЙ – банк, статутний капітал якого формується внаслідок емісії та продажу акцій. Організаційною формою Б.а. є акціонерне товариство. Засновниками й акціонерами можуть бути підприємства, організації, приватні особи, інші банки тощо. Початковий капітал банку надалі може зростати за рахунок його прибутку та емісії нових акцій. Найвищим органом управління Б.а. є загальні збори, що їх звичайно скликають не рідше ніж один раз на рік. Поточними справами Б.а. керує правління.

БАНКІВСЬКА КОРПОРАЦІЯ – див. *Корпорація банківська.*

«БАРОМЕТР» – цінний папір, курс якого є показником стану всього ринку цінних паперів. Зазвичай це цінний папір на кшталт «голубих фішок», який постійно котирується на біржі.

БЕЗ ДИВДЕНДУ – час між оголошенням величини дивідендних виплат і фактичною виплатою дивідендів. Інвестор, який купує акції протягом цього часу, не має права отримувати дивіденди. Через це ціни на акції перед оголошенням дивідендів зростають, а після цього знижуються на суму дивідендів.

БЕЗГОЛОСА АКЦІЯ – див. *Акція безголоса.*

БЕЗДИВДЕНДНА АКЦІЯ – див. *Акція бездивідендна.*

БЕЗДОКУМЕНТАРНА ФОРМА ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Форма цінних паперів безпаперова (бездокументарна).*

БЕЗКОШТОВНА АКЦІЯ – див. *Акція безкоштовна (безплатна).*

БЕЗНОМІНАЛЬНА АКЦІЯ – див. *Акція безномінальна.*

БЕЗОПЛАТНА АКЦІЯ – див. *Акція безкоштовна (безплатна).*

БЕЗПАПЕРОВА ФОРМА ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Форма цінних паперів безпаперова (бездокументарна).*

БЕЗПЛАТНА АКЦІЯ – див. *Акція безкоштовна (безплатна).*

БЕЗПОВОРОТНА АКЦІЯ – див. *Акція безповоротна.*

БІРЖА ФОНДОВА – організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Належить до вторинного ринку цінних паперів; зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу. На де-

яких Б.ф. реалізують також угоди щодо купівлі-продажу чужоземної валюти і золота. Найбільші Б.ф. зосереджені в Парижі, Франкфурті-на-Майні, Нью-Йорку, Чикаго, Лондоні, Ліверпулі.

Б.ф. виконує такі функції: відкриває доступ підприємствам до позикового небанківського капіталу; є важливим координатором розміщення державних цінних паперів; забезпечує можливість переміщення капіталу з однієї сфери діяльності в іншу; є своєрідним економічним барометром ділової активності.

Згідно із законодавством України Б.ф. створюється як акціонерне товариство, засновниками якого можуть бути не менш як 20 торговців цінними паперами, котрі мають дозвіл на здійснення комерційної і комісійної діяльності з ними. Основними операціями Б.ф. є: облік цінних паперів, їх приймання, надання рекомендацій щодо встановлення початкової котирувальної ціни; оформлення угод щодо купівлі-продажу цінних паперів; виконання централізованих взаєморозрахунків у межах біржового ринку цінних паперів; забезпечення централізованого інформування і курсового контролю; правове оформлення угод.

БІРЖОВА ВАРТІСТЬ АКЦІЇ – див. *Вартість акції біржова.*

БІРЖОВА ВАРТІСТЬ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА – див. *Вартість акціонерного товариства біржова.*

БІРЖОВА ГРА – див. *Гра біржова.*

БІРЖОВА КАПІТАЛІЗАЦІЯ – див. *Капіталізація біржова.*

БІРЖОВА КРИЗА – див. *Криза біржова.*

БІРЖОВИЙ БЮЛЕТЕНЬ – див. *Бюлетень біржовий.*

БІРЖОВИЙ ІНДЕКС – див. *Індекс біржовий.*

БІРЖОВИЙ КУРС – див. *Курс біржовий.*

БЛЮ-ЧИПС (від англ. blue cheeps – голубі корінці) – акції здебільшого великого, фінансово міцного та визнаного підприємства, прибутки і дивіденди якого є стабільними чи зростають повільно, але постійно. Оцінюються високо, оскільки ризик втрати коштів за ними є незначним.

БОРДЕРО (франц. bordereau – опис, відомість) – детальний опис реалізованих цінних паперів (акцій, облігацій, векселів тощо), що його складає банківська установа чи маклер на ім'я особи, за дорученням котрої було здійснено фінансову операцію з її цінними паперами.

БРЕЙК-ПОЙНТ – така сума інвестицій в акції інвестиційної компанії відкритого типу, яка дає покупцеві право на одержання знижки для придбання певної кількості акцій.

БРОКЕР (англ. broker – посередник) – офіційний посередник в укладанні угод між зацікавленими сторонами на біржі. Б. виступає посеред-

ником у торгівлі товарами та послугами, здійсненні операцій на фондовій, товарній і валютній біржах. Як правило, укладає угоди від імені, за дорученням і за рахунок клієнтів. За посередницькі операції одержує комісійну винагороду (куртаж; брокредж, або брокераж) – певний відсоток від суми проведеної біржової операції (звичайно 0,25–3 % від вартості угоди). Б. може надавати своїм клієнтам додаткові послуги, зокрема допомагати у вивченні ринку, рекламуванні товарів, оформленні кредитів. У ролі Б. виступають як окремі особи – висококваліфіковані спеціалісти, що добре знають кон'юнктуру ринку, специфіку реалізації різних видів товарів і послуг, юридичні правила укладання угод, так і брокерські фірми, що зареєстровані на біржах і представляють інтереси своїх клієнтів.

БРОКЕРАЖ – див. *Брокер*.

БРОКЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ – див. *Діяльність брокерська*;
Діяльність із цінними паперами комісійна (брокерська).

БЮЛЕТЕНЬ БІРЖОВИЙ – періодичний інформаційний орган біржі з інформацією щодо стану справ із купівлею-продажем цінних паперів і валюти (на фондових біржах), товарів (на товарних біржах), а також щодо укладених угод. Його випускають до кожного торгового дня. Б.б. містить: перелік товарів, запропонованих на продаж; кількість угод, укладених попереднього біржового дня; тенденцію попиту і пропозиції (кон'юнктури ринку); вищий, нижчий і середньозважений (котирувальний) рівень курсів і цін. Щодо цінних паперів Б.б. звичайно містить такі відомості: назву підприємства (компанії), дивіденд, прибутковість, кількість проданих лотів, найвищу та найнижчу ціни за день, ціну на час закриття біржі, динаміку ціни порівняно з попереднім днем, деякі інші відомості.

В

«ВАЖКА» АКЦІЯ – див. *Акція «важка»*.

ВАРАНТ (від англ. warrant – гарантія, посвідчення, повноваження) –
1) свідоцтво, що дозволяє власникові облігацій чи привілейованих акцій купувати прості акції за наперед узгодженою ціною;

2) сертифікат, який дає право придбати пакет цінних паперів за номіналом до їх випуску в обіг.

ВАРАНТ ПЕРЕДПЛАТНИЙ (ПІДПИСНИЙ) – варант, який дає право власникові акцій купити певне число звичайних акцій того ж емітента.

ВАРТИСТЬ АКЦІЇ БІРЖОВА – ринкова вартість акції, що відповідає її курсу на біржі (курсова вартість).

ВАРТИСТЬ АКЦІЇ НОМІНАЛЬНА – вартість, зазначена на акції як її ціна. Є початковою ціною, за якою акцію реалізують у разі акціонування підприємства та створення акціонерного товариства.

ВАРТИСТЬ АКЦІЇ РИНКОВА – ціна, за якою акцію реалізують на ринку. Ця ціна (курс акції) відрізняється від номінальної ціни акції залежно від розміру отриманого від акції дивіденду. Курс акції залежить від норми позикового процента на день придбання акції, оскільки ця норма є орієнтиром для покупця щодо очікуваного прибутку.

ВАРТИСТЬ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА БІРЖОВА – ринкова вартість акціонерного товариства, обчислена множенням кількості акцій, емітованих цим акціонерним товариством, на їхній біржовий курс.

ВАРТИСТЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – вартість, що визначається сумою доходів, які цінні папери можуть принести їх власникові.

В.ц.п., як і будь-яких інших товарів в умовах ринку, визначається попитом на них та їх пропозицією. Котирування цінних паперів на біржі дає змогу визначити їх ринкову ціну. Однак перш ніж придбати ті чи інші папери, варто обчислити суму доходів, які вони можуть принести їх власникові, а вже потім, після зіставлення доходів із ціною, за якою реалізуються цінні папери, приймати рішення про доцільність або недоцільність їх придбання.

В.ц.п. переважно залежить від трьох чинників: доходів від цінних паперів, темпів зміни доходів, ризику чи невпевненості щодо доходів. З них найбільш невизначеним чинником є оцінка ризику, особливо в умовах нестабільності економіки. Під час оцінювання вартості цінних паперів рівень ризику враховує дисконтна відсоткова ставка. Варто пам'ятати, що чим більший ризик, тим непевніша можливість доходів і тим більша відсоткова ставка.

Єдиним узвичаєним теоретичним підходом для оцінювання вартості цінних паперів є такий: вартість цінних паперів визначають як теперішню вартість усіх майбутніх надходжень від них.

Цінні папери з погляду фіксованості доходів поділяються на дві групи: цінні папери з фіксованим доходом (твердовідсоткові);

цінні папери з нефіксованим доходом.

До перших, зокрема, належать облігації та привілейовані акції, до других – прості акції.

Ціна облігацій. Облігації є цінними паперами, що їх можуть випускати держава чи підприємства на певний наперед визначений період часу,

після чого вони підлягають викупові емітентом за номінальною вартістю. Власник облігацій, будучи кредитором, одержує щорічно (щопіврічно, щоквартально) фіксований відсоток від їх номінальної вартості. Ціну облігації визначають сумою теперішньої вартості майбутніх доходів за рахунок купонних платежів і теперішньої вартості самої облігації, яка сплачується емітентом, коли настає термін викупу облігації, і обчислюється за формулою

$$Ц_0 = \left[\frac{C}{(1+k)^1} + \frac{C}{(1+k)^2} + \dots + \frac{C}{(1+k)^n} \right] + \frac{Ц_n}{(1+k)^n},$$

де $Ц_0$ – ціна облігації; C – річна ставка відсотка, що виплачується за облігацією (купонний платіж); $Ц_n$ – номінальна ціна облігації; k – дисконтна ставка (очікувана ставка доходу); n – число періодів.

ПРИКЛАД. Обчислити ціну облігації підприємства, випущеної на термін 5 років. Номінальна ціна облігації – 1000 грн. Купонна ставка облігації – 10 %. Дисконтна ставка – 12 %. Відсотки за облігацією виплачують щорічно.

Ціна облігації, що відповідає теперішній вартості всіх грошових надходжень (грошових потоків) від неї, становитиме:

$$Ц_0 = \left[\frac{100}{1+0,12} + \frac{100}{(1+0,12)^2} + \frac{100}{(1+0,12)^3} + \frac{100}{(1+0,12)^4} + \frac{100}{(1+0,12)^5} \right] + \frac{1000}{(1+0,12)^5} = 360 + 567 = 927 \text{ грн.}$$

У зв'язку з тим, що дисконтна ставка (12 %) вища від купонної ставки облігації (10 %), ціна облігації менша від її номінальної вартості. Це означає, що облігацію слід продавати зі знижкою. У разі, коли б дисконтна ставка була меншою від купонної, ціна облігації перевищувала б її номінальну вартість і облігацію можна було б продавати із премією.

Ціна привілейованих акцій. Власники привілейованих акцій регулярно отримують гарантований дохід у вигляді дивідендів, що становлять певний фіксований відсоток від номінальної вартості акції. Вони не мають визначеного терміну погашення, тому виплати за ними можна розглядати як довічну ренту, а ціну обчислювати за формулою

$$C'_a = D : k,$$

де C'_a – ціна привілейованої акції; D – сума постійного дивіденду.

ПРИКЛАД. Акціонерне товариство здійснило емісію привілейованих акцій номінальною вартістю 100 грн. із гарантованими дивідендними виплатами 20 % від номінальної вартості в рік. Дисконтна ставка – 12 %. Розрахувати ціну привілейованої акції.

Згідно з наведеною вище формулою ціна привілейованих акцій становитиме:

$$C'_a = \frac{100 \times 20}{100} : \frac{12}{100} = 167 \text{ грн.}$$

На відміну від попереднього прикладу, акція може продаватися з премією, оскільки дисконтна ставка нижча від дивідендних виплат ($12\% < 20\%$).

Ціна простих акцій. Дивіденди за простими акціями не гарантовані і залежать від наявності коштів у підприємства, яке здійснило емісію акцій, та його прибутків. Дивіденди якогось конкретного року за простими акціями можуть бути більшими чи меншими від дивідендів попереднього року, можуть дорівнювати дивідендам попереднього року, а можуть і взагалі не виплачуватися. Тому оцінювати вартість простих акцій значно складніше, ніж привілейованих, оскільки ця оцінка може базуватися тільки на певних прогностичних показниках.

Обчислення ціни простих акцій із постійними (незмінними) дивідендами здійснюється за формулою, подібною до формули ціни привілейованих акцій:

$$C''_a = D : k_s,$$

де C''_a – ціна простої акції; k_s – очікувана ставка доходу на звичайну акцію.

Ціну акцій із постійним зростанням дивідендів обчислюють за формулою

$$C''_a = \frac{D_0(1+g)}{k_s - g} \text{ або } C''_a = \frac{D_1}{k_s - g},$$

де D_0 – дивіденди, виплачені за акцією в останньому році; D_1 – очікувані дивіденди в наступному році; g – темпи приросту дивідендів.

Наведена формула запропонована професором М. Гордоном і має назву моделі Гордона.

ПРИКЛАД. Дивіденди на прості акції, які останній рік виплачувало підприємство, становили 20 грн. на акцію. На майбутнє передбачається щорічний приріст дивідендів на 5 %. Якою буде ціна акції за очікуваної ставки доходу 10 %?

Використовуючи модель Гордона, обчислюємо ціну акції:

$$C_a'' = \frac{20 \times (1 + 0,05)}{0,1 - 0,05} = 420 \text{ грн.}$$

У тому разі, якщо в різні періоди передбачено різні виплати дивідендів на акції, тобто коли дивіденди зростають нерівномірно, ціну простих акцій обчислюють так:

а) прогнозують періоди часу, протягом яких дивіденди матимуть постійну зміну або не змінюватимуться;

б) обчислюють майбутні дивіденди за кожен період;

в) суми дивідендів за кожен період дисконтують до теперішньої вартості;

г) отримані результати додають.

Обчислення В.ц.п. значно полегшується завдяки використанню табличних значень теперішньої вартості (див. Додаток 1).

ВЕДЕННЯ РЕЄСТРУ ВЛАСНИКІВ ІМЕННИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — збір, фіксація, опрацювання, зберігання та надання даних, що формують систему реєстру, до якого вносять іменні цінні папери, їх емітентів і власників.

«ВЕДМЕЖІ ОБІЙМИ» — пропозиція однієї компанії (акціонерного товариства) придбати акції іншої компанії з метою її поглинання.

«ВЕЛИКЕ» ЧИСЛО — див. *Число «велике»*.

ВЗАЄМНОІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД — див. *Фонд взаємноінвестиційний*.

«ВИКЛЮЧАЮЧИ ВСІ ПРАВА» — позначення в котирувальних таблицях акцій, купівля яких не дає їх власникам жодних додаткових прав.

ВИПЛАТА ДИВІДЕНДІВ — видавання або перерахування власникові акцій дивідендів, що розподіляються з чистого прибутку між акціонерами.

ВИПЛАТА ДИВІДЕНДІВ АКЦІЯМИ — інвестиційна операція, що передбачає розподіл акцій нової емісії між членами акціонерного товариства пропорційно до числа акцій, якими вони вже володіють. Капіталізований у такий спосіб прибуток спрямовують на збільшення статутного фонду.

ВИПЛАТИ ДИВДЕНДНІ — кількісний показник, який характеризує частку чистого прибутку підприємства — акціонерного товариства, що її скеровують на виплату дивідендів. Цей показник обчислюють діленням загальної суми дивідендів на суму чистого прибутку. Може виражатися через коефіцієнт або у відсотках.

ВИПУСК — 1) партія цінних паперів, емітованих одночасно;

2) будь-які цінні папери з однаковими характеристиками (різновид, номінал, форма існування, емітент, форма отримуваного доходу, термін чинності тощо).

ВИТІСНЕННЯ — тиск на дрібних тримачів акцій компанії, яку поглинула інша компанія, з метою змусити їх продати свої акції новим власникам.

ВИТРАТИ РОЗМІЩЕННЯ — витрати, пов'язані з розміщенням цінних паперів на первинному фондовому ринку в процесі андеррайтингу.

ВИТЯГ З РЕЄСТРУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — документ, який тримає реєстру видає власникові цінних паперів і в якому вказує власника особового рахунку, кількість цінних паперів кожного випуску, що є на цьому рахунку в момент видачі, та іншу інформацію щодо цих паперів.

«**ВИХІД У НАРОД**» — операція щодо випуску та відкритого продажу акцій підприємства, яке раніше перебувало в приватній власності.

ВИДАЧА АКЦІЇ ДИВДЕНДНА — див. *Дохід від акції*.

ВІДКЛАДЕНИЙ ФОНД — див. *Фонд відкладений*.

ВІДКЛИК (ВІДКЛИКАННЯ) АКЦІЙ — викуп підприємством-акціонерним товариством своїх акцій після завчасного повідомлення їх тримачів.

ВІДКЛИЧНА ЦІНА — див. *Ціна відклична*.

ВІДКРИТА ПЕРЕДПЛАТА — див. *Передплата (підписка) відкрита*.

ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО — див. *Товариство акціонерне*.

ВІДКРИТИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД — див. *Фонд інвестиційний відкритий*.

ВІДКРИТИЙ ПРОДАЖ — див. *Продаж відкритий*.

ВІДКРИТИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Ринок цінних паперів відкритий*.

ВІДСОТКОВІ ПАПЕРИ — див. *Папери процентні*.

ВІКЛАДЕННЯ ФІНАНСОВІ — див. *Інвестиції фінансові (Вкладення фінансові)*.

«**ВОЛЛ-СТРИТ ДЖОРНЕЛ**» («**The Wall Street Journal**») — щоденна американська фінансово-економічна газета, найвпливовіше бізнесорієн-

товане видання у США й одне з найавторитетніших видань свого напрямку у світі. Була заснована 1889 р. у Нью-Йорку для висвітлення новин бізнесу та фінансів і відразу здобула успіх і повагу завдяки поінформованості, актуальності і широті поглядів, точності в деталях.

Назва походить від відомої нью-йоркської вулиці Волл-стрит, яка разом із вулицями Брод-стрит і Нью-стрит утворює трикутник, де розташовані Нью-Йоркська фондова біржа, багато банків і найбільші комерційні осередки. Цей район є американським бізнесовим і банківським центром, а також всевітнім фінансовим символом.

Після Другої світової війни газета постійно розширює свій тематичний діапазон, пропонуючи цікаві аналітичні матеріали із соціально-політичних і духовно-культурних проблем, коментуючи новітні події мистецького життя, публікуючи найцікавіші листи читачів. Однак провідними і далі є матеріали зі сфери економіки, бізнесу й фінансів. «В.-с.дж.» подає повні звіти фінансової та біржової діяльності за попередній день, детальні репортажі про бізнесові події у світі, аналізує актуальні економічні проблеми.

ВОРОЖА АКВІЗИЦІЯ — див. *Аквізиція*.

ВТОРИННИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Ринок цінних паперів*.

ВТРАЧЕНЕ ПРАВО НА АКЦІЮ — див. *Право на акцію втрачене*.

«ВУЛИЧНИЙ» РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Ринок цінних паперів позабіржовий («вуличний»)*.

Г

«ГАЛАСЛИВА ДУЕЛЬ» — конкурентна боротьба щодо скуповування контрольного пакета акцій підприємства з метою його ворожого поглинання, коли сторони не приховують своїх намірів і широко (галасливо) рекламують їх.

ГАРАНТ ВИПУСКУ — кредитно-фінансова установа (банк, брокерська фірма), що забезпечує розміщення (продаж) на первинному ринку нових випусків (емісій) цінних паперів.

ГАРАНТОВАНА АКЦІЯ — див. *Акція гарантована*.

ГАРАНТОВАНІ ЦІННІ ПАПЕРИ — див. *Папери цінні гарантовані*.

«ГАРЯЧА» АКЦІЯ — див. *Акція «гаряча»*.

ГКАП – короткотермінове падіння курсу акцій.

ГЛОБАЛЬНИЙ СЕРТИФІКАТ ЕМІСІЇ – див. *Сертифікат емісії глобальний*.

«ГОЛОСУЮЧА» АКЦІЯ – див. *Акція з правом голосу*.

«ГОЛУБИ ФІШКИ» – акції найбільш прибуткових і стабільних підприємств.

ГРА БІРЖОВА – спекулятивні операції на біржі з метою отримання прибутку завдяки прогнозуванню динаміки котирувань біржових товарів, фондових цінностей, а також за рахунок різниці котирувань і курсів на різних біржах.

ГРУПА ПЕРЕДПЛАТИ – група біржових дилерів, які розміщують новий випуск цінних паперів.

Г

ГІВАП (англ. give up) – втрата доходу від цінних паперів унаслідок продажу цінних паперів з одним рівнем дохідності і купівлі на таку саму суму інших цінних паперів із нижчим рівнем дохідності.

ГРИНМЕЙЛ (від англ. greenmail – букв. зелена пошта) – діяльність акціонера, який володіє мізерною часткою акцій, спрямована на одержання надприбутку за допомогою спекуляцій або зловживань своїми правами акціонера стосовно підприємства.

Д

ДАМНО (нім. Damno, від лат. damnum – збиток) – збиток, якого зазнає власник цінних паперів, продаючи їх за ціною, нижчою від номінальної вартості.

ДАУН-ТИК (від англ. down-tick – нижче) – термін, що його використовують для позначення угоди (біржової операції), здійсненої за ціною, нижчою від зафіксованої в попередній операції.

ДЕКЛАРОВАННИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал декларований*.

ДЕКОТИРУВАННЯ – відкликання цінних паперів із ринку.

ДЕЛІСТИНГ — вилучення цінних паперів зі списку дозволених до торгівлі на фондовій біржі після перевірки та виявлення їх незабезпеченості.

ДЕЛЬТА — зміна ціни опціону на майбутню купівлю чи продаж акцій, зумовлена зміною поточних цін акцій. Звичайно опціон на купівлю має додатню Д., а опціон на продаж — від'ємну. Це зумовлено тим, що в разі зростання поточної ціни акцій збільшуються шанси на те, що в майбутньому їхня ціна буде більшою за ціну, очікувану до зростання. Через це особа, набуваючи опціон на майбутнє придбання акцій, готова заплатити за нього дорожче, оскільки купує за цим опціоном дорожчий товар. Шанси ж продати з прибутком дорожчі акції в майбутньому знижуються, тому ціни опціону на продаж знижуються зі зростанням поточних цін акцій.

ДЕМАТЕРІАЛІЗАЦІЯ — заміна фізичної форми цінних паперів комп'ютерним записом у центральному депозитарії.

ДЕНОМІНАЦІЯ АКЦІЙ — зменшення номінальної вартості акцій акціонерного товариства, що має на меті привести у відповідність номінальну вартість випущених в обіг акцій з величиною статутного капіталу у разі його зменшення. Д.а. звичайно здійснюють подрібненням акцій або їх консолідацією.

ДЕПОЗИТАРІЙ (від лат. *depositarius* — зберігач, охоронець) — юридична особа, якій передають кошти, цінні папери чи товари на зберігання без переходу до неї права власності на ці цінності чи товари.

ДЕПОЗИТАРІЙ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — банк чи інша юридична особа, яка на ринку цінних паперів веде рестри акціонерів, надає послуги щодо зберігання (депонування) цінних паперів, реєстрації операцій з ними, а також інші послуги на доручення депонентів (клієнтів депозитарію) щодо реалізації прав, засвідчених цінними паперами. Д.ц.п. не може здійснювати операцій із цінними паперами від свого імені та за свій кошт чи від свого імені, але коштом депонента.

ДЕПОЗИТАРІЙ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЛОКАЛЬНИЙ — депозитарій, створений для зберігання, обліку, клірингу та розрахунків за угодами з цінними паперами, а за наявності спеціального дозволу — грошових розрахунків та клірингу грошових зобов'язань і вимог, пов'язаних з угодами із цінними паперами, а також для здійснення тримачами рахунків у Д.ц.п.л. інших операцій. Створюється (згідно із чинним законодавством України) як акціонерне товариство відкритого типу, засновниками якого є не менш як десять торговців цінними паперами, котрі займаються лише цією діяльністю. Частка статутного фонду Д.ц.п.л., що може належати одному акціонеру — торговцю цінними паперами, не повинна перевищувати 25 %.

ДЕПОЗИТАРІЙ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЦЕНТРАЛЬНИЙ – фінансовий інститут, на який покладено завдання вписувати на рахунки дематеріалізовані цінні папери на пред'явника та забезпечувати їх обіг переказом з рахунку на рахунок.

ДЕПОЗИТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ – див. *Діяльність депозитарна.*

ДЕПОЗИТАРНА ОПЕРАЦІЯ – див. *Операція депозитарію.*

ДЕПОЗИТАРНА УСТАНОВА – див. *Установа депозитарна.*

ДЕПОЗИТАРНИЙ ДОГОВІР – див. *Договір депозитарний.*

ДЕПОЗИТАРНИЙ ОБЛІК – див. *Облік депозитарний.*

ДЕПОЗИТАРНІ АКТИВИ – див. *Активи депозитарні.*

ДЕПОРТ (франц. *deport*, від лат. *deporto* – відношу) – 1) спекулятивна строкова угода, що її укладають на фондовій біржі в розрахунок на зниження курсу цінних паперів з метою одержання курсової різниці. Особа, котра укладає угоду на продаж цінних паперів через певний час, розраховує, що зможе після настання цього терміну придбати цінні папери за ціною нижчою, ніж ціна, зафіксована в угоді, й отримати дохід (протилежне – репорт);

2) зниження курсу цінних паперів.

ДЕРЖАВНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ – центральний орган державної виконавчої влади, який забезпечує реалізацію єдиної державної політики щодо цінних паперів і функціонування фондового ринку в Україні та координацію діяльності міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади у цій сфері.

Основними завданнями комісії є:

– формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів в Україні, сприяння адаптації українського ринку цінних паперів до міжнародних стандартів;

– координація діяльності центральних органів державної виконавчої влади з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів;

– забезпечення державного контролю за дотриманням законодавства України з питань функціонування фондового ринку;

– організаційне забезпечення реалізації заходів щодо захисту інтересів суб'єктів фондового ринку, упорядкування діяльності емітентів, торговців цінними паперами та інших фінансових посередників;

– підготовка пропозицій щодо запобігання монополізації фондового ринку, створення умов для розвитку конкуренції між учасниками фондового ринку та здійснення контролю за їх реалізацією;

– узагальнення практики застосування законодавства України з питань випуску та обігу цінних паперів, розроблення пропозицій для його вдосконалення;

— узагальнення та поширення досвіду інших країн щодо формування та розвитку конкуренції на ринку цінних паперів.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Регулювання ринку цінних паперів державне.*

ДЕРЖАВНІ ЦІННІ ПАПЕРИ — див. *Папери цінні державні.*

ДЕРИВАТИВ ФОНДОВИЙ — документ усталеної форми, який засвідчує право продати та (або) купити цінний папір на певних погоджених умовах у майбутньому. Правила випуску й обігу Д.ф. встановлює державний орган, на який покладено функції регулювання ринку цінних паперів.

ДЖОБЕР (англ. jobber — біржовий маклер) — посередник на фондовій біржі. На відміну від брокера, купує і продає акції та інші цінні папери за свій кошт, а прибуток отримує від курсової різниці.

ДИВІДЕНД (від лат. dividendum — те, що підлягає розподілові) — 1) частина чистого прибутку акціонерного товариства, котра щорічно розподіляється серед акціонерів відповідно до частки їх участі у власному капіталі товариства. Д. зі звичайних акцій залежать від суми прибутку акціонерного товариства. З привілейованих акцій Д. сплачують у заздалегідь встановленому розмірі як твердий процент від їхньої номінальної вартості;

2) платіж, здійснюваний юридичною особою — емітентом корпоративних прав чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких корпоративних прав (інвестиційних сертифікатів) у зв'язку з розподілом частини прибутку цього емітента, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку. До Д. прирівнюють також платіж, що його здійснює державне некорпоратизоване, казенне чи комунальне підприємство на користь відповідно держави або органу місцевого самоврядування у зв'язку з розподілом частини прибутку такого підприємства. При цьому наявність чи відсутність прибутку, розрахованого згідно з правилами податкового обліку, не може впливати на прийняття чи неприйняття рішення щодо нарахування Д.;

3) доходи, отримувані суб'єктом оподаткування згідно з корпоративними правами у вигляді частини прибутку юридичної особи, включаючи доходи, нараховані як проценти на акції чи на внески до статутних фондів (за винятком доходів, отриманих від інших видів цінних паперів, від їх продажу, а також доходів від операцій з борговими зобов'язаннями та вимогами).

ДИВІДЕНД АКУМУЛЬОВАНИЙ (НАГРОМАДЖЕНИЙ) — вчасно не виплачений через відсутність коштів або неявку акціонера дивіденд, що має бути виплачений акціонерові наступного року.

ДИВІДЕНД КІНЦЕВИЙ — частина прибутку акціонерного товариства, яку виплачують акціонерам після закінчення фінансового року, якщо впродовж року було проведено проміжні виплати.

ДИВИДЕНД ЛІКВІДАЦІЙНИЙ – дивіденд, що його виплачують акціонерам у разі ліквідації підприємства. Є формою розподілу активів цього підприємства між акціонерами. Для отримувача такий дивіденд є поверненням інвестицій, а не доходом.

ДИВИДЕНД МАЙНОВИЙ – дивіденд, що його виплачують майном і облікують за ринковою вартістю майна на дату оголошення дивіденду.

ДИВИДЕНД ОПЦІЙНИЙ – дивіденд, що передбачає право вибору форми його отримання: виплату грошми чи наданням нових акцій.

ДИВИДЕНД ПОПЕРЕДНІЙ – частина коштів, виплачених як дивіденд раніше, ніж складено і затверджено підсумковий річний баланс акціонерного товариства.

ДИВИДЕНД ПРЕФЕРЕНЦІЙНИЙ – див. *Дивіденд привілейований*.

ДИВИДЕНД ПРИВІЛЕЙОВАНИЙ – частина прибутку акціонерного товариства, яку виплачують акціонерам за привілейованими акціями в розмірі наперед встановленого твердого відсотка до номінальної вартості акції. За особливо великого Д.п. частину прибутку можуть виплачувати акціонеріві додатковим випуском безкоштовних акцій.

ДИВИДЕНД СКРИПЦІЙНИЙ – дивіденд, який у разі неможливості виплати доходу від акцій у встановлений термін передбачає зобов'язання виплатити його в майбутньому.

ДИВИДЕНДНА ВІДАЧА АКЦІЙ – див. *Дохід від акцій*.

ДИВИДЕНДНА ПОЛІТИКА – див. *Політика дивідендна*.

ДИВИДЕНДНА СТАВКА – див. *Ставка дивідендна*.

ДИВИДЕНДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – див. *Забезпечення дивідендне*.

ДИВИДЕНДНЕ ПОКРИТТЯ – див. *Покриття дивідендне*.

ДИВИДЕНДНИЙ ДОХІД – див. *Дохід дивідендний*.

ДИВИДЕНДНИЙ ПЕРЕПИС – див. *Перепис дивідендний*.

ДИВИДЕНДНІ ВИПЛАТИ – див. *Виплати дивідендні*.

ДИЗАЖІО (від італ. *disaggio* – *утруднення*) – 1) зниження ринкового (біржового) курсу валюти чи цінних паперів щодо їхньої номінальної ціни. Обчислюють у відсотках до номіналу;

2) від'ємна різниця між теперішньою ціною якогось наявного товару та ціною цього товару через певний час, визначений строковою угодою.

ДИЛЕР (від англ. *dealer*, *букв.* – *торговець, перекупник*) – 1) фізична або юридична особа, що здійснює перепродаж товарів, а також цінних паперів і валют. Головною особливістю операцій Д. є те, що він провадить їх від свого імені та власним коштом. Прибуток Д. – це різниця між ціною придбання та ціною реалізації товару. Джерелом прибутку може також бути зміна курсів валют і цінних паперів. За угодою з продавцями дилери

можуть також надавати їм інформацію про ринок, послуги щодо рекламування й технічного обслуговування продукції, призначеної для реалізації. Д. мають право укладати угоди як з брокерами, так і безпосередньо з клієнтами. Основними функціями Д. є: виявлення можливостей (умов) для проведення спекулятивних біржових операцій, які базуються на інформації щодо попиту на біржові товари та їх пропозиції; здійснення купівлі або продажу реального товару, реалізація ф'ючерсних та опційних угод на біржі від свого імені та за власний кошт з метою отримання прибутку від різниці в цінах; оформлення укладених угод згідно з біржовими правилами; виконання усіх транспортно-експедиційних, складських та інших операцій, пов'язаних із переміщенням продукції;

2) учасник бізнесу, агент дилерської мережі фірми-виробника чи посередника, яка закупає продукцію гуртом, а продає вроздріб або меншими партіями на регіональних ринках як дистриб'ютор.

ДИЛЕР ІНВЕСТИЦІЙНИЙ – фірма-посередник на ринку цінних паперів або окрема особа, що представляє цю фірму. Виступає в ролі брокера, тобто зводить на ринку продавців із покупцями, отримуючи за це комісійні, або в ролі дилера, тобто передплачує весь новий випуск цінних паперів чи його частину.

ДИЛЕРСТВО – операції з купівлі та (чи) продажу цінних паперів, які проводять своїм коштом і на власний ризик маклерські (брокерські) фірми й окремі дилери.

ДИЛЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ – див. *Діяльність дилерська; Діяльність із цінними паперами комерційна (дилерська)*.

ДИФЕРЕНТ (від лат. differens, differentis – різниця) – 1) різниця в цінах товару під час укладання угоди на постачання товару та в момент його отримання;

2) опис реалізованих цінних паперів, складений банком.

ДИФЕРЕНЦІАЛ (від лат. differentia – різниця, відмінність) – компенсація дилерові за здійснення угоди з нестандартною партією цінних паперів.

ДІАГНОСТИЧНА ФУНКЦІЯ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ – див. *Функції фондових індексів*.

ДІАПАЗОН ЦІН – встановлені відповідно до правил біржі межі максимального підвищення і зниження цін під час торгової сесії.

«ДІТИ ВІЙНИ» – цінні папери компаній, що виробляють зброю. Біржовий жаргон.

ДІЯЛЬНІСТЬ БРОКЕРСЬКА – 1) посередницька діяльність між продавцями і покупцями при здійсненні операцій із товарами, цінними паперами, валютою;

2) здійснення біржових операцій на доручення і коштом клієнтів за комісійну винагороду;

3) підприємницька діяльність на ринку цінних паперів, яка передбачає здійснення цивільно-правових угод із цінними паперами за договором комісії або договором доручення.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕПОЗИТАРНА – діяльність депозитарію на користь депонента, здійснювана на підставі депозитарного договору чи договору за рахунком ДЕПО. Ця діяльність полягає у наданні послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, у відкритті та веденні рахунків у цінних паперах, обслуговуванні операцій на цих рахунках (включаючи кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів) та обслуговуванні операцій емітента з випущеними цінними паперами.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДИЛЕРСЬКА – діяльність, що передбачає здійснення угод купівлі-продажу товарів, цінних паперів, валюти від імені дилера і за його кошт через публічне оголошення цін купівлі та продажу із зобов'язанням їх купити чи продати за оголошеними цінами.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ КОМЕРЦІЙНА (ДИЛЕРСЬКА) – здійснення дилером цивільно-правових угод щодо цінних паперів, які передбачають оплату цих паперів проти їх поставки новому власникові від свого імені та за свій кошт.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ КОМІСІЙНА (БРОКЕРСЬКА) – здійснення брокером послуг (цивільно-правових угод щодо цінних паперів), які передбачають оплату цінних паперів проти їх поставки новому власникові на підставі договорів доручення чи комісії за рахунок своїх клієнтів.

ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ ПРОФЕСІЙНА – підприємницька діяльність щодо перерозподілу фінансових ресурсів із допомогою цінних паперів, а також щодо організаційного, інформаційного, технічного та консультативного обслуговування випуску й обігу цінних паперів. Основними видами діяльності на фондовому ринку України є: діяльність щодо випуску й обігу цінних паперів; торгівля цінними паперами; депозитарна діяльність; розрахунково-клірингова діяльність; діяльність щодо управління цінними паперами; ведення реєстру власників іменних цінних паперів. Цю діяльність здійснюють юридичні та фізичні особи виключно за ліцензіями.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ВЕДЕННЯ РЕЄСТРІВ ВЛАСНИКІВ ІМЕННИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – професійна діяльність на ринку цінних паперів, змістом якої є збирання, фіксація, опрацювання та зберігання іменних цінних паперів, надання даних щодо їх емітентів і власників, а також

виконання інших функцій щодо таких паперів. Ця діяльність передбачає отримання дозволу Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ – діяльність, яку здійснює суб'єкт господарювання за винагороду від свого імені протягом узгодженого терміну на підставі відповідного договору щодо управління переданими у володіння цінними паперами, котрі на правах власності належать іншій особі. Таке управління здійснюють в інтересах цієї особи або визначених нею третіх осіб.

ДОГОВІР ДЕПОЗИТАРНИЙ – договір, що його укладають дві особи, одна з яких (депозитарій) зобов'язується надати депозитарні послуги іншій особі – клієнтові.

ДОГОВІР ПРО ВІДКРИТТЯ РАХУНКУ В ЦІННИХ ПАПЕРАХ – договір між власником цінних паперів та обраним ним зберігачем про передачу власником належних йому цінних паперів зберігачеві для здійснення депозитарної діяльності.

ДОГОВІР ПРО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЕМІСІЇ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – договір між емітентом і обраним ним депозитарієм про обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

ДОДАТКОВА ЕМІСІЯ – див. *Емісія додаткова*.

ДОДАТКОВИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал додатковий*.

ДОЗВОЛЕНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал акціонерний дозволений*.

ДОКУМЕНТАРНА ФОРМА ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Форма цінних паперів паперова (документарна)*.

ДОКУМЕНТИ ДЕПОЗИТАРІЮ – документи, що містять повний опис: усіх операцій, здійснюваних депозитарієм із рахунками ДЕПО, та порядку їх обліку; системи заходів контролю за доступом до цінних паперів, які перебувають на зберіганні, та до облікових записів; складу персоналу, допущеного до здійснення операцій з коштами та цінними паперами; заходів щодо забезпечення зберігання інформації.

ДОПОМІЖНІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні допоміжні*.

ДОХІД ВІД АКЦІЇ – сума дивідендів і зростання курсової вартості акції. Повний річний дохід від акції у відсотках (D_a) обчислюють за формулою

$$D_a = \frac{D_v + (C_k - C_n)}{C_n} \cdot 100,$$

де D_v – дивіденди за рік, грн.; C_k – курсова ціна акції на момент обчислення, грн.; C_n – номінальна чи купівельна ціна акції, грн. У разі,

коли акцію придбано після початку фінансового (календарного) року або продано до його закінчення, тобто коли дохід від акції розраховують не за повний рік, формула коригується на період володіння акцією і має вигляд:

$$D_a = \frac{D_v + (C_k - C_n) \cdot T}{C_n} \cdot \frac{T}{365} \cdot 100,$$

де T – час володіння акцією протягом року, днів.

Дохід акціонера від зростання курсової вартості акції може бути реалізований тільки у разі продажу акції за новою, вищою ціною. Він дорівнює приростові капіталу. Це потенційно можливий дохід акціонера. Якщо ж власник не продає акції, то реальний дохід від неї обчислюють за формулою

$$D_a = \frac{D_v \cdot T}{C_n \cdot 360} \cdot 100.$$

Коли для обчислення річного доходу замість номінальної ціни акції враховують її курсову (ринкову) чи купівельну ціну, отриманий показник називається дивідендною віддачею акції.

ДОХІД ДИВІДЕНДНИЙ – дохід підприємства від належних йому акцій інших акціонерних товариств.

ДОХІД ЕМІСІЙНИЙ – сума перевищення доходів, отриманих підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших паперів, що засвідчують корпоративні права, над їх номіналом.

ДОХІД ЗА ЦІННИМ ПАПЕРОМ НАКОПИЧЕНИЙ – частина вартості цінного папера, яка відповідає сумі нарахованого доходу (процентів, дивідендів) на час його купівлі.

ДОХІД ЗА ЦІННИМ ПАПЕРОМ ПОТОЧНИЙ – дохід у формі дивідендів чи процентів, який виплачують власникам цінного папера в передбачені терміни (без урахування приросту його курсової вартості та повернення суми основного боргу під час його погашення).

ДОХІД КУРСОВИЙ – дохід, отриманий як різниця між курсом, за яким продають певний вид цінних паперів, і курсом, за яким їх купують.

ДОХІДНА АКЦІЯ – див. *Акція дохідна*.

ДОХІДНІСТЬ АКЦІЇ – річний дивіденд акції, виражений у відсотках від її ринкової ціни.

ДОЧІРНЯ КОМПАНІЯ – див. *Компанія дочірня*.

Е

ЕКВІТИ – частка власності тримачів звичайних і привілейованих акцій в активах (майні) акціонерного товариства.

ЕКС-ДИВІДЕНДНА АКЦІЯ – див. *Акція екс-дивідендна*.

ЕКС-КУПОН – купон цінного папера після виплати за ним дивідендів чи процентів.

ЕКСТРА-ДИВІДЕНД – додатковий дивіденд, виплачуваний акціонеріві акціонерним товариством понад регулярні (звичайні) дивіденди.

ЕМІСІЙНА ПОЛІТИКА – див. *Політика емісійна*.

ЕМІСІЙНА РІЗНИЦЯ – див. *Дохід емісійний (2)*.

ЕМІСІЙНА ЦІНА – див. *Ціна емісійна*.

ЕМІСІЙНИЙ ДОХІД – див. *Дохід емісійний*.

ЕМІСІЙНИЙ КУРС – див. *Курс емісійний*.

ЕМІСІЙНИЙ ПРИБУТОК – див. *Прибуток емісійний*.

ЕМІСІЙНИЙ ПРОСПЕКТ – див. *Проспект емітента*.

ЕМІСІЙНИЙ СИНДИКАТ – див. *Синдикат емісійний*.

ЕМІСІЙНІ ОПЕРАЦІЇ – див. *Операції емісійні*.

ЕМІСІЯ (від лат. emissio – випускання) – випуск в обіг грошей, цінних паперів, боргових зобов'язань.

ЕМІСІЯ ДОДАТКОВА – додатковий випуск акцій для розповсюдження переважно серед наявних акціонерів за ціною нижчою від ринкового курсу.

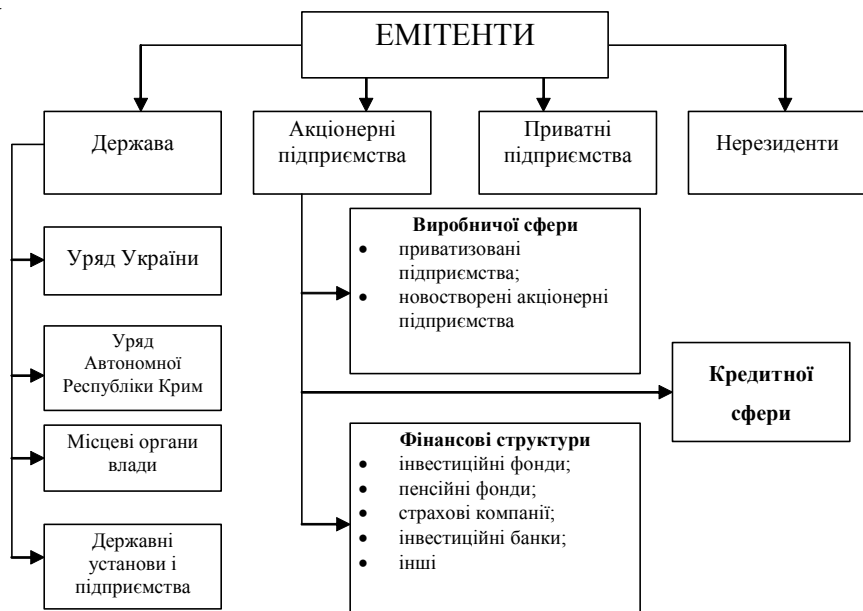
ЕМІСІЯ ПІЛЬГОВА – нова емісія акцій за рахунок резервного капіталу, що їх безкоштовно розповсюджують поміж акціонерами пропорційно до величини їхньої фактичної частки в акціонерному капіталі.

ЕМІСІЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – випуск в обіг акцій, облігацій, скарбничих зобов'язань та інших цінних паперів. Здійснюється державними та комерційними кредитними установами, підприємствами, органами влади різних рівнів. Мета Е.ц.п. – залучення додаткових коштів з ринку позикових капіталів. Підприємства залучають такі кошти для розширення виробництва, банки – для збільшення кредитних ресурсів, державні органи – для покриття дефіциту своїх бюджетів.

ЕМІТЕНТ (від лат. emittens, emittentis – той, що випускає) – держава, установа чи підприємство – ініціатор, організатор емісії цінних паперів, грошових знаків, платіжно-розрахункових документів тощо. Емітентами можуть бути держава (центральні чи місцеві органи влади й уп-

равління) або підприємства (установи, організації), резиденти і нерезиденти (див. рис.).

ЕМІТЕНТ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – юридична особа, яка від свого імені

випускає цінні папери (здійснює емісію) і мусить виконувати зобов'язання, що впливають з умов їх випуску.

ЕМІТОВАНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал емітований*.

ЕФЕКТ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ – вплив зміни співвідношення між власним і позиковим капіталом на дивіденди акціонерів.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ – див. *Політика дивідендна*.

З

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВДЕНДНЕ — сума річного доходу акціонерного товариства, необхідна для виплати фіксованого дивіденду за привілейованими акціями.

ЗАКРИТА ПЕРЕДПЛАТА (ПІДПИСКА) — див. *Передплата (підписка)* *закрита*.

ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО — див. *Товариство акціонерне*.

ЗАКРИТИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД — див. *Фонд інвестиційний закритий*.

ЗАЛИШКОВА ПОЛІТИКА ДИВДЕНДНИХ ВИПЛАТ — див. *Політика дивідендних виплат залишкова*.

ЗАСНОВНИЦЬКА АКЦІЯ — див. *Акція засновницька*.

ЗАСТАВА ЦІННИХ ПАПЕРІВ — застава, оформлена договором, у якому передбачено здійснення передавального напису (індосаменту) і вручення заставотримачеві індосованого цінного папера. За згодою сторін заставлені цінні папери можуть бути передані на зберігання в депозит до нотаріальної контори чи банку. Предметом договору З.ц.п. є купонні листи на виплату процентів, дивідендів та інші доходи від вказаного в цінному папері права.

ЗБЕРІГАЧ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — банк чи торгівець цінними паперами, що отримав дозвіл на депозитарну діяльність із цінними паперами, які він зберігає від імені та за розпорядженням власника згідно з депозитарним чи іншим договором.

ЗБОРИ АКЦІОНЕРІВ — найвищий орган управління акціонерним товариством. Ухвалює рішення з ключових питань, зокрема щодо внесення змін і доповнень до статуту товариства, виборів керівних органів, виплати дивідендів, затвердження бізнес-плану тощо. Звичайно відбуваються щороку.

ЗВИЧАЙНА АКЦІЯ — див. *Акція*.

ЗВОРОТНА АКЦІЯ — див. *Акція зворотна*.

«ЗЕЛЕНИЙ ШАНТАЖ» — дії власника великого пакета акцій, котрий, вимагаючи від акціонерного товариства викупу їх за вигідним для нього курсом, погрожує ворожою аквізицією з подальшим подрібненням його майна.

ЗНЕРУХОМЛЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – переведення цінних паперів, випущених у документарній формі, в бездокументарну форму шляхом депонування сертифікатів у сховищах зберігача цінних паперів чи депозитарію з метою забезпечити подальший їх обіг у вигляді облікових записів на рахунках зберігача цінних паперів чи депозитарію.

I

ІМЕННА АКЦІЯ – див. *Акція іменна*.

ІМЕННЕ СВДОЦТВО НА АКЦІЇ – див. *Свідоцтво на акції іменне*.

ІМЕННІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні іменні*.

ІММОБІЛІЗАЦІЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – процес нагромадження цінних паперів у депозитарії (вилучення їх з обігу).

ІММОБІЛІЗОВАНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал іммобілізований*.

ІНВЕСТИЦІЇ ФІНАНСОВІ (ВКЛАДЕННЯ ФІНАНСОВІ) – 1) активи, які підприємство утримує з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу чи набуття інвестором інших вигід;

2) придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів, інших фінансових інструментів. І.ф. поділяються на прямі та портфельні. За періодом інвестування розрізняють коротко- та довготермінові фінансові вкладення. Довготермінові – це інвестиції на термін, більший за один рік. Основними формами таких інвестицій є: вкладення в довготермінові фондові інструменти (акції, облігації тощо), вкладення в довготермінові грошові інструменти (депозитні вклади в банках), вкладення в статутні фонди спільних підприємств. Короткотермінові вкладення – це інвестиції підприємства терміном до одного року. Їх основними формами є: придбання короткотермінових облігацій, ощадних сертифікатів та векселів, розміщення коштів на депозит терміном до одного року. Короткотермінові фінансові вкладення є формою тимчасового використання вільних грошових активів підприємства з метою отримання доходу та захисту їх від інфляції. Вони (у зв'язку з їх високою ліквідністю) прирівнюються до засобів оплати і можуть слугувати забезпеченням невідкладних фінансових зобов'язань підприємства.

Залежно від придбаних цінних паперів І.ф. поділяють на пайові та боргові. Пайові І.ф. засвідчують право власності інвестора на частку в статутному капіталі емітента корпоративних прав, мають форму пайових

цінних паперів (акцій) або внесків до статутного капіталу інших підприємств, мають необмежений термін обігу, утримуються підприємством для одержання доходу від дивідендів або придбані для перепродажу чи отримання доходу від зростання ринкової вартості інвестицій. На відміну від пайових, боргові І.ф. не надають права власності. До них належать інвестиції, які: виступають як боргові цінні папери (облігації); мають боргову природу; мають установлений термін обігу; утримуються підприємством для їх погашення з метою одержання доходу у вигляді процентів або придбані для перепродажу й отримання доходу від зростання ринкової вартості інвестицій.

ІНВЕСТИЦІЙНА КОМПАНІЯ – див. *Компанія інвестиційна.*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ДИЛЕР – див. *Дилер інвестиційний.*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ – див. *Інститут інвестиційний.*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КОРПОРАТИВНИЙ ФОНД – див. *Фонд інвестиційний корпоративний.*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕРТИФІКАТ – див. *Сертифікат інвестиційний.*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД – див. *Фонд інвестиційний.*

ІНВЕСТИЦІЙНІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні інвестиційні.*

ІНВЕСТОР ІНСТИТУЦІЙНИЙ – фінансова організація, що залуцає кошти населення і вкладає основну їх частину в цінні папери. І.і. є інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, страхові компанії, пенсійні каси тощо.

ІНВЕСТОР НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – учасник ринку цінних паперів, який вкладає тимчасово вільні кошти в цінні папери з метою збереження їх від знецінення та отримання прибутку. Такими інвесторами можуть бути громадяни, юридичні особи та держава (в особі центрального банку чи державної скарбниці).

ІНВЕСТОР ПОРТФЕЛЬНИЙ – інвестор, котрий купує акції акціонерних товариств лише з метою отримання поточного доходу чи примноження капіталу в перспективі, але не має на меті формувати контрольний пакет акцій для реальної участі в управлінні таким акціонерним товариством.

ІНВЕСТОР СТРАТЕГІЧНИЙ – інвестор, який ставить собі за мету придбання контрольного пакета акцій для забезпечення реального управління підприємством (акціонерним товариством) відповідно до власної концепції стратегічного розвитку.

ІНВЕСТУВАННЯ – 1) фінансування довготермінових вкладень (надання інвестицій);

2) придбання акцій якоїсь компанії з метою стати її співвласником чи отримувати дохід на вкладений капітал.

ІНВЕСТУВАННЯ ЗА ФОРМУЛОЮ – метод інвестиційної діяльності, за якого у разі досягнення певним ринковим індикатором значення, меншого від заздалегідь обумовленого, здійснюють переміщення грошових коштів з акцій в облігації і, навпаки, у разі перевищення цього значення – з облігацій в акції.

ІНДЕКС БІРЖОВИЙ – економічний індикатор, обчислюваний за курсами акцій, які найоб'єктивніше відбивають стан справ на ринку, їх загальні тенденції та зміни.

ІНДЕКС ДОУ-ДЖОНСА (англ. Dow Jones average) – узагальнювальний показник рівня ділової активності та ринкової кон'юнктури у США. Обчислюють за середньоарифметичною величиною курсів акцій 30 промислових корпорацій, 15 підприємств паливно-енергетичної та комунальної інфраструктури, 20 транспортних компаній, а також за загальною середньою величиною всіх 65 корпорацій на кінець торгового дня Нью-Йоркської фондової біржі. Розраховує і публікує індекси з 1887 р. фірма «Доу-Джонс енд компані» – видавець фінансового часопису «Волл-стріт джорнел».

ІНДЕКС КУРСІВ ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ІНДЕКС КОТИРУВАННЯ) – середній показник курсів найважливіших акцій на біржі. Обчислюють діленням суми курсів відібраної групи акцій на їх число. Одним з таких найвідоміших індексів є індекс Доу-Джонса.

ІНДЕКС НІККЕЙ – показник рівня ділової активності 225 найбільших компаній Японії, акції яких котируються на Токійській фондовій біржі. Вартість цих акцій становить близько 51 % вартості ринку. Уперше був розрахований 1949 р. спільно з індексом Доу-Джонса. Реструктуризований 1991 р. фінансовою газетною групою Нікон Кейзан Симбул (скорочена назва Ніккей), яка перерахувала цей індекс з метою зменшення впливу на нього операцій, пов'язаних із ф'ючерсними угодами.

ІНДЕКС «СТАНДАРТ ЕНД ПУР 500» (STANDARD & POOR'S 500) – показник рівня ділової активності 500 корпорацій США (385 промислових, 15 транспортних, 56 фінансових, 44 комунальних). Це переважно компанії, зареєстровані на Нью-Йоркській фондовій біржі. Проте в їхньому числі є й такі корпорації, акції яких котируються й на Американській фондовій біржі чи перебувають у позабіржовому обігу. Цей індекс є й складнішим за індекс Доу-Джонса, і точнішим, оскільки, по-перше, для його обчислення використовують дані щодо котирування акцій більшої кількості корпорацій, а по-друге, акції кожної корпорації зважуються на величину всіх акцій, що перебувають в обігу.

ІНДЕКС ФОНДОВИЙ – показник, що характеризує зміну біржового курсу цінних паперів на певну дату.

ІНДЕКСИ КУРСІВ АКЦІЙ «ФАЙНЕНШЛ ТАЙМС» (Financial Times – Stock Exchange Index – FT-SE) – низка курсів акцій, які регулярно публікує газета «Файненшл таймс». Вони є барометрами цін акцій на Лондонській фондовій біржі. Найвідоміші з них:

- індекс всіх акцій (FTA All-Share Index) – враховує курси близько 800 корпорацій, що котируються на цій біржі;
- світовий індекс акцій (FTA World Share Index) – містить курси понад 2000 корпорацій з 24 країн світу (його розраховують із 1987 року);
- індекс курсу звичайних промислових акцій (Financial Times Industrial Ordinary Share Index, FT-30) – враховує курси 30 провідних британських промислових і торгових лідерів;
- індекс 100 акцій фондового ринку «Файненшл таймс» (Financial Times – Stock Exchange 100 Share Index, FT-SE 100; Footsie) – зважений арифметичний показник 100 провідних емітентів цінних паперів.

ІНДИКАТИВНА ФУНКЦІЯ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ – див. *Функції фондових індексів.*

ІНДИКАТОРИ ФОНДОВОГО РИНКУ – агреговані індекси динаміки поточних ринкових цін, що відбивають стан кон'юнктури фондового ринку щодо окремих його сегментів. У США найвідомішими І.ф.р. є індекси Доу-Джонса, Стандарт енд Пул, Мудис та інші, у Великобританії – індекс Рейтера, в Німеччині – індекс Франкфуртер Альгемайне Цайтунг, в Японії – індекс Ніккей.

ІНСТИТУТ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ – юридична особа, виключним заняттям якої є посередницька чи консультативна діяльність із цінними паперами.

ІНСТИТУТ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ – корпоративний або пайовий інвестиційний фонд, що провадить діяльність, пов'язану з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери емітентів, у корпоративні права та нерухомість.

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ІНВЕСТОР – див. *Інвестор інституційний.*

ІНСТРУМЕНТИ ФОНДОВОГО РИНКУ – інструменти, за допомогою яких здійснюють операції на фондовому ринку. До основних І.ф.р. належать акції, облігації, ощадні сертифікати (первинні фондові інструменти, чи фондові інструменти першого порядку), а також опціони, ф'ючерсні контракти, форвардні контракти, свопи та інші деривативи (похідні фондові інструменти, чи фондові інструменти другого порядку).

К

КАЛЕНДАР ЕМІСІЙ – офіційний план чи графік майбутніх емісій нових цінних паперів на національному та міжнародному ринках капіталів. Підготовка К.е. і поширення відповідної інформації серед учасників фондового ринку – складова інформаційної діяльності фондових бірж.

КАПІТАЛ АКЦІОНЕРНИЙ – основний капітал акціонерного товариства. Величина його визначається статутом товариства і формується за рахунок емісії акцій. Розрізняють: статутний капітал (сума, визначена в статуті акціонерного товариства); передплатний (залучається шляхом реалізації акцій); оплачений (внесений після реалізації акцій). Засновники акціонерного товариства можуть випускати акції на суму, що перевищує реальну вартість активів підприємства. Це перевищення складає засновницький прибуток і формує додатковий капітал товариства. Подальше зростання К.а. відбувається шляхом капіталізації частини отриманого прибутку, а також за рахунок нової емісії акцій.

КАПІТАЛ АКЦІОНЕРНИЙ ДОЗВОЛЕНИЙ – максимальний обсяг акціонерного капіталу, що може бути залучений акціонерним товариством. Визначається його статутом і може бути збільшений лише з дозволу акціонерів.

КАПІТАЛ ДЕКЛАРОВАНИЙ – капітал акціонерного товариства, вказаний у його засновницьких документах.

КАПІТАЛ ДОДАТКОВИЙ – капітал, одержуваний внаслідок додаткової емісії акцій чи їх продажу за ціною, вищою від номінальної.

КАПІТАЛ ЕМІТОВАНИЙ – капітал акціонерного товариства, сформований від реалізації акцій на ринку.

КАПІТАЛ ІММОБІЛІЗОВАНИЙ – капітал, що перейшов із власності акціонерного товариства у приватну власність його членів.

КАПІТАЛ НЕВИПУЩЕНИЙ (НЕЕМІТОВАНИЙ) – вартість акцій, які не були емітовані за наявності дозволу на їхню емісію. Такий капітал є своєрідним резервом, що може бути використаний для розширення корпорації, поглинання конкурентів тощо.

КАПІТАЛ НОМІНАЛЬНИЙ – визначена засновниками акціонерного товариства сума, на яку передбачено випустити акції (паї).

КАПІТАЛ ОПЛАЧЕНИЙ – капітал, сформований з коштів, які надійшли від оплати акціонерами придбаних акцій.

КАПІТАЛ ПЕРЕДПЛАТНИЙ (ПІДПИСНИЙ) – величина капіталу, на яку отримано письмові зобов'язання акціонерів чи пайовиків юридичної особи на внесення коштів за передплатою (підпискою) на акції (паї). Такий капітал формується в процесі первинної та подальших емісій акції, а також при формуванні первинного пайового статутного фонду та при його збільшенні.

КАПІТАЛ СТАТУТНИЙ – сплачена та зареєстрована початкова сума капіталу підприємства, визначена його статутом. Формується за рахунок внесків засновників та випуску акцій. До К.с. належить вартість основних та обігових коштів. К.с. показують у балансі підприємства за його початковою вартістю.

КАПІТАЛ ФІКТИВНИЙ – капітал у формі акцій, облігацій, заставних листів тощо. На відміну від реального капіталу у формі грошей чи обладнання, що становлять собою вартість, К.ф. лише дає право на отримання доходу у вигляді дивідендів або процентів.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ – процес формування фіктивного капіталу у вигляді акцій, облігацій, заставних листів іпотечних банків, інших цінних паперів.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ БІРЖОВА – оцінка біржової вартості акціонерного товариства множенням кількості випущених ним акцій на їх біржовий курс.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ ДОХОДІВ – спрямування одержаних акціонером доходів на розвиток цього ж акціонерного товариства.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ РИНКУ – показник ринкової вартості усіх компаній, акції яких включені у лістинг (обчислюють множенням курсової вартості акцій компаній на їх кількість, що перебуває в обігу).

КІНЦЕВИЙ ДИВДЕНД – див. *Дивіденд кінцевий*.

КЛАСИФІКАЦІЯ АКЦІЙ – див. *Акція*.

КЛАСИФІКАЦІЯ РИНКІВ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Ринок цінних паперів*.

КНИГА АКЦІОНЕРІВ – книга реєстрації та обліку власників іменних акцій і самих іменних акцій.

КНИГА ТРАНСФЕРІВ – книга для реєстрації передачі іменних цінних паперів від одного власника іншому.

КНИГА ЦІННИХ ПАПЕРІВ – зведена відомість цінних паперів підприємства, що зберігаються в певному банку і класифіковані за видами цінних паперів (акції, облігації тощо) та їх вартістю.

КОЕФІЦІЄНТ ВИПЛАТИ ДИВДЕНДІВ – 1) відношення суми дивідендів до прибутку в розрахунку на одну звичайну акцію;

2) процентний показник частки чистого доходу, яку акціонерне товариство виплачує у вигляді дивідендів.

КОЕФІЦІЄНТ ДИВІДЕНДНИХ ВИПЛАТ – див. *Політика дивідендна*.

КОЕФІЦІЄНТ ДИВІДЕНДНОГО ПОКРИТТЯ – показник, який показує, у скільки разів чистий дохід акціонерного товариства перевищує суму виплачених ним дивідендів.

КОЕФІЦІЄНТ ДИВІДЕНДНОЇ ВІДДАЧІ АКЦІЙ – один з індикаторів ефективності вкладення коштів в акції. Його обчислюють діленням суми дивідендів від володіння певними акціями на вартість придбання цих акцій. Дає змогу порівняти рівень прибутковості акцій різних емітентів, а також акцій з іншими альтернативними видами фінансових вкладень.

КОЕФІЦІЄНТ ОБМІНУ ПРИ ЗЛИТТІ – коефіцієнт, обчислюваний діленням доходу на одну акцію акціонерного товариства, яке купують, на дохід на одну акцію акціонерного товариства, яке купує. У такий спосіб визначають кількість акцій, які будуть обміняні акціонерним товариством-покупцем для реалізації операції злиття акціонерних товариств.

КОЕФІЦІЄНТ ОБОРОТУ – відношення кількості акцій, проданих на фондовій біржі протягом року, до загальної кількості випущених корпораціями акцій, які внесено в лістинг.

КОЕФІЦІЄНТ ПЕРЕДПЛАТНИЙ (ПІДПИСНИЙ) – кількість акцій, якими має володіти особа, щоб отримати право на придбання однієї нової акції того ж емітента.

КОЕФІЦІЄНТ СПІВВІДНОШЕННЯ РИНКОВОЇ ЦІНИ АКЦІЇ ТА ДОХОДУ ВІД НЕЇ – див. *Політика дивідендна*.

КОЛИВАННЯ КУРСУ – зміна біржових цін на валюту чи цінні папери під впливом зміни попиту, пропозиції та інших чинників ринкової кон'юнктури.

КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ – див. *Діяльність із цінними паперами комерційна (дилерська)*.

КОМІСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ – див. *Діяльність із цінними паперами комісійна (брокерська)*.

КОМІСІЯ КОТИРУВАЛЬНА – біржова комісія, що реєструє і публікує курси цінних паперів, валют чи ціни товарів. Є робочим органом біржі. Основними функціями К.к. є: формування біржового бюлетеня цін на товари, що котируються; спостереження за своєчасним поданням брокерами, членами та відвідувачами біржі інформації про укладені з їх участю угоди; встановлення списків товарів, які котируються (база біржового бюлетеня); надання інформаційно-довідковому відділові інформації

про ціни і кон'юнктуру товарів, щодо яких не здійснювалося котирування; надання біржовому комітетові пропозицій щодо змін та доповнень до методики котирування, форми бюлетеня; встановлення спільно з арбітражною комісією цін у разі виникнення спірних питань.

КОМПАНІЯ (італ. *compagnia*, від лат. *cum* – разом і *panis* – хліб) – юридична особа – об'єднання вкладників капіталу (акціонерів) для здійснення певного виду діяльності: торговельної, промислової, транспортної, фінансової, страхової тощо. Поняття тотожне поняттю «акціонерне товариство».

КОМПАНІЯ АСОЦІЙОВАНА – компанія, в якій інвестор має значний вплив, але яка не є ані дочірньою компанією, ані спільним підприємством інвестора. Такий вплив забезпечується тим, що інвестор безпосередньо або через дочірні компанії володіє не менш як 20 % капіталу компанії. Значний вплив інвестор може мати і за меншої частки в капіталі компанії, але за умови, що він має представника (представників) у раді директорів чи в аналогічному керівному органі компанії, бере участь у визначенні стратегії та операцій компанії, а також у разі проведення значних спільних операцій, здійснення обміну керівним персоналом між інвестором і компанією та коли він (інвестор) надає компанії суттєву технічну або комерційну інформацію.

КОМПАНІЯ АФІЛЬОВАНА – дочірня компанія, підпорядкована материнській компанії.

КОМПАНІЯ ДОЧІРНЯ – компанія, контрольована іншою (материнською) компанією. Материнська компанія здійснює контроль через володіння (безпосередньо або через інші дочірні компанії) не менш як 50% капіталу К.д. Контроль також забезпечується, якщо материнська компанія володіє і меншою за 50 % часткою капіталу, але має:

завдяки угодам з іншими інвесторами частку управлінських голосів у дочірній компанії, що перевищує 50 %;

право керувати фінансовою та виробничою політикою підприємства згідно зі статутом чи угодою;

право призначати або звільняти більшість членів ради директорів чи аналогічного керівного органу К.д.;

право визначального голосу в раді директорів або аналогічному керівному органі К.д.

КОМПАНІЯ ІНВЕСТИЦІЙНА – компанія, що акумулює кошти приватних інвесторів шляхом емісії власних цінних паперів (зобов'язань) і вкладає їх в акції, облігації та інші активи підприємств своєї країни і за кордоном. Подібно до інвестиційного банку К.і. посідає проміжне стано-

вище між позичальником та індивідуальним інвестором, але відрізняється від банку тим, що повністю виражає інтереси інвестора. К.і. купує цінні папери з метою одержання прибутку на вкладений капітал. Доходи, отримані у вигляді дивідендів і процентів, К.і. розподіляє серед своїх акціонерів (пайовиків), а прибуток від підвищення біржового курсу цінних паперів зараховується, як правило, до резервів.

КОМПАНІЯ МАТЕРИНСЬКА – компанія, що володіє часткою капіталу (контрольним пакетом акцій) іншої компанії (дочірньої) і контролює її діяльність.

КОМПАНІЯ ОДНООСОБОВА – компанія, контрольний пакет акцій якої належить одній особі.

КОМПРОМІСНА ДИВДЕНДНА ПОЛІТИКА – див. *Політика дивідендна*.

КОНВЕРСІЙНА ПРЕМІЯ – див. *Премія конверсійна*.

КОНВЕРСІЯ (від лат. *conversio* – *перетворення, зміна*) – обмін конвертованих облігацій на акції.

КОНВЕРСІЯ АКЦІЙ – об'єднання кількох акцій в одну або обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу. Наприклад, К.а. у співвідношенні 4:3 означає, що на кожні чотири акції попередніх емісій можна обміняти три акції нової емісії. К.а. є одним зі способів зменшення кількості акцій, які перебувають в обігу.

КОНВЕРТАЦІЯ (від лат. *converto* – *перетворюю*) – система дій, правил, за якою облігації, боргові зобов'язання, привілейовані акції можна обміняти на гроші або на інші види цінних паперів (прості акції чи облігації), як правило, тих же корпорацій у певній пропорції відповідно до умов, передбачених положенням про їх випуск.

КОНВЕРТОВАНА АКЦІЯ – див. *Акція конвертована (конвертовна)*.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЦІННОГО ПАПЕРА – спроможність цінного папера забезпечити його власникові комерційний успіх (дивіденди, проценти, ліквідність) в умовах конкуренції.

КОНСЕРВАТИВНА ДИВДЕНДНА ПОЛІТИКА – див. *Політика дивідендна*.

КОНСОЛІДАЦІЯ АКЦІЙ – зменшення загальної кількості акцій відповідно до певного коефіцієнта при пропорційному збільшенні номінальної вартості кожної акції. К.а. не призводить до зміни сумарної номінальної вартості акцій певного випуску.

КОНТРАКТ ФОРВАРДНИЙ (ФОРВАРД-КОНТРАКТ) – документ встановленої форми, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, товари чи валюту в певний час і на певних умовах у

майбутньому з фіксацією цін такого продажу під час укладання контракту. При цьому кожна сторона К.ф. має право відмовитися від його виконання лише за згодою іншої сторони контракту або у випадках, визначених цивільним законодавством. Продавець К.ф. не може передати (продати) зобов'язання за цим контрактом іншим особам без згоди покупця К.ф. Покупець К.ф. має право без погодження з продавцем у будь-який момент до закінчення терміну чинності (ліквідації) К.ф. продати такий контракт будь-якій іншій особі, включаючи продавця К.ф.

КОНТРАКТ Ф'ЮЧЕРСНИЙ — документ встановленої форми, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари чи валюту в майбутньому з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту. При цьому кожна сторона К.ф. має право відмовитися від його виконання лише за наявності згоди іншої сторони контракту або у випадках, визначених цивільним законодавством. Покупець К.ф. має право продати такий контракт протягом терміну його чинності іншим особам без погодження умов такого продажу з продавцем контракту. Протягом терміну чинності К.ф. ціна на нього змінюється залежно від кон'юнктури ринку. Під час спаду цін виграють продавці, під час зростання — покупці.

КОНТРОЛЬНИЙ ПАКЕТ АКЦІЙ — див. *Пакет акцій контрольний*.

КОРІНЕЦЬ АКЦІЙ — прикріплений до акції талон, який дає право на отримання нового комплекту купонів після використання попереднього комплекту.

КОРПОРАТИВНИЙ СЕКРЕТАР — див. *Секретар корпоративний*.

КОРПОРАТИЗАЦІЯ — перетворення державного підприємства в державне акціонерне товариство; роздержавлення без приватизації.

КОРПОРАЦІЯ (англ. corporation, від лат. corporatio — об'єднання, співтовариство) — 1) в Україні — договірне об'єднання, створене на засадах поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих своїх функцій для централізованого регулювання певних питань. Метою створення К. є налагодження горизонтальних зв'язків і забезпечення сталої виробничо-господарської взаємодії підприємств, координації їхніх зусиль у вирішенні спільних завдань і захисті спільних інтересів;

2) акціонерне товариство;

3) господарська організація (компанія).

КОРПОРАЦІЯ БАНКІВСЬКА — юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки. К.б. створюють з метою конкуренції капіталів банків-учасників корпорації, підвищення

їх загальної ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення координатії та нагляду за їх діяльністю. Банки, що увійшли до К.б., зберігаючи свою юридичну самостійність у межах, обумовлених їхнім статутом та статутом К.б., передають їй повноваження на здійснення окремих операцій та забезпечують централізацію виконання окремих функцій. К.б. виконує функцію розрахункового центру для банків-членів корпорації.

КОТИРУВАЛЬНА КОМІСІЯ – див. *Комісія котирувальна.*

КОТИРУВАЛЬНА ЦІНА – див. *Ціна котирувальна.*

КОТИРУВАЛЬНИЙ ЛИСТОК – див. *Листок котирувальний (біржовий).*

КОТИРУВАННЯ (від франц. *coter*, букв. – оцінювати, нумерувати, розмічати) – встановлення (розцінювання) курсів чужоземних валют, цінних паперів на підставі валютного паритету або цін товарів на біржах чи неорганізованих ринках. Розрізняють два види К. – фіксингове і мультифіксингове. Фіксингове К. – це зіставлення в робочий час біржі (один чи декілька разів на тиждень, але не частіше як раз на день) реального попиту на цінні папери та їх пропозиції. При фіксинговому К. протягом усього терміну К. встановлюють тільки одну ціну. Мультифіксингове К. – постійне порівняння попиту і пропозиції, через те протягом одного біржового дня може існувати багато курсів. Перевагою мультифіксингу над фіксингом є те, що курс у будь-який момент повністю відповідає попитові і пропозиції на цей час, тоді як у фіксинговому К. курс відбиває лише загальну тенденцію стану ринку певного біржового дня.

КОТИРУВАННЯ ПОСТІЙНЕ – метод визначення біржового курсу цінних паперів, що передбачає постійне порівняння біржових замовлень на купівлю та продаж цінних паперів.

КОТИРУВАННЯ ПОЧАТКОВЕ – стартове котирування на момент оголошення купівлі-продажу цінних паперів, валюти, товарів.

КОТИРУВАТИСЯ – 1) розцінюватися, мати певну оцінку (валюти, цінних паперів, товарів);

2) бути в обігу, обертатися на біржі.

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – здатність акцій, облігацій та інших цінних паперів бути забезпеченням у разі отримання кредиту.

КРИЗА БІРЖОВА – масовий розпродаж акцій та облігацій на фондовій біржі. Виявляється в різкому падінні курсу цінних паперів, прагненні власників якнайшвидше реалізувати їх за готівку.

КРОС-ЛІСТИНГ – процес котирування цінних паперів одночасно на кількох фондових біржах, зокрема і в різних країнах.

КУЛЬМІНАЦІЯ ПОКУПОК – стрибок цін акцій на біржі після плавного їх підвищення. У технічному аналізі інтерпретується як ознака їх подальшого швидкого падіння.

КУЛЬМІНАЦІЯ ПРОДАЖІВ – різке падіння цін акцій на біржі. У технічному аналізі здебільшого оцінюється як ознака швидкої зміни кон'юнктури, оскільки на ринку практично не залишається продавців.

КУМУЛЯТИВНА АКЦІЯ – див. *Акція кумулятивна*.

КУПОН (франц. coupon, від couper – різати) – відрізна частина цінного папера (облігації чи акції), що передається замість розписки під час отримання процентів або дивідендів.

КУПОННИЙ ЛИСТ – див. *Лист купонний*.

КУРС (від лат. cursus – біг, рух) – ціна, за якою купують і продають акції, облігації, інші цінні папери та валюту.

КУРС АКЦІЙ – біржова ціна акцій. Прямо залежить від розмірів отримуваних за ними дивідендів і обернено – від норми позикового процента. K_a . (K_a) обчислюють за формулою

$$K_a = \frac{D}{C_n} \times 100 ,$$

де D – дивіденд; C_n – процентна ставка по вкладах.

КУРС БІРЖОВИЙ – ціна, за якою цінні папери (акції, облігації) котируються і продаються на фондовій біржі. Виражається в їх абсолютній грошовій вартості або відношенням вартості реалізації до номінальної вартості.

КУРС ЕМІСІЙНИЙ – курс, за яким здійснюють емісію цінних паперів. Цей курс встановлює емітент залежно від своєї фінансової політики та кон'юнктури ринку.

КУРС НОМІНАЛЬНИЙ – курс цінного папера, встановлений згідно з його номіналом; може суттєво відрізнятись від ринкового біржового курсу.

КУРС ЦІННИХ ПАПЕРІВ – ціна, за якою продають і купують цінні папери. Формується під впливом попиту і пропозиції. К.ц.п. прямо пропорційний нормі прибутковості цінних паперів і обернено пропорційний рівню позикового процента.

КУРСОВА ВАРТІСТЬ АКЦІЇ – див. *Вартість акції біржова*.

КУРСОВИЙ ДОХІД – див. *Дохід курсовий*.

Л

ЛАЖ (від італ. *l'aggio* — **прибуток**) — зростання ринкового курсу валюти чи цінних паперів щодо їх номінальної вартості.

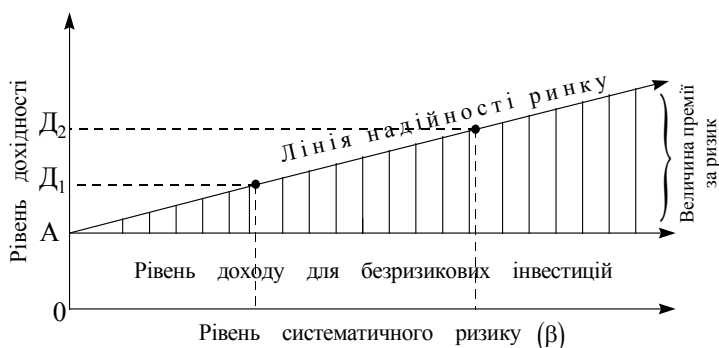
ЛИСТ КУПОННИЙ — частина акції, поділена на окремі купони, на кожному з яких зазначено термін виплати дивідендів. Коли настає цей термін, акціонер відтинає («стриже») купон і подає його до оплати. Звідси й походить вираз «стригти купони», — тобто отримувати доходи без жодних зусиль.

ЛИСТОК КОТИРУВАЛЬНИЙ (БІРЖОВИЙ) — документ, що класифікує заявки брокерів за напрямками та граничними курсами і фіксує курс цінного папера у разі проведення котирування.

ЛІКВІДАЦІЙНИЙ ДИВІДЕНД — див. *Дивіденд ліквідаційний*.

ЛІКВІДНІСТЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — спроможність реалізації цінних паперів за гроші.

ЛІНІЯ НАДІЙНОСТІ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — графічне зображення залежності між рівнем систематичного (ринкового) ризику конкретних цінних паперів та рівнем очікуваної дохідності від них (див. рис.).

Окремі точки на лінії надійності ринку характеризують очікуваний рівень доходу за цінним папером (з урахуванням премії за ризик) залежно від рівня систематичного ризику, який вимірюється бета-коефіцієнтом.

ЛІСТИНГ (англ. *listing*, від *list* – список, реєстр) – 1) допущення цінних паперів до торгів на фондовій біржі та їх реєстрація в реєстрі цінних паперів біржі після лістинг-контролю – передпродажної перевірки їх якості й надійності відділом лістингу відповідно до обов’язкових правил (зокрема за умови надання біржовій раді та потенційним покупцям необхідної інформації про реальний фінансовий стан емітента). Залежно від відповідності фінансового стану емітента певним вимогам (зокрема щодо розміру капіталу, його структури, рівня рентабельності, кількості акціонерів тощо) в процесі Л. встановлюють категорію цінних паперів. Процедуру Л. здійснюють спеціальні відділи фондової біржі. З одного боку, Л. здійснюють для того, щоб захистити майнові інтереси приватних інвесторів через обмеження допуску до торгівлі на організованому ринку ризикованих для інвестування цінностей (не забезпечених активами емітента або цінностей емітента, фінансовий стан якого викликає сумніви щодо виконання ним у майбутньому своїх зобов’язань, зафіксованих у цінних паперах), а з іншого – щоб допустити до торгів такі цінні папери, вільний і жвавий обіг яких забезпечує їх котирування;

2) угода між емітентом цінних паперів і фондовою біржею чи небіржовими учасниками фондового ринку про передачу цінних паперів для продажу чи ринкового котирування.

ЛІСТИНГ ПОДВІЙНИЙ – котирування цінних паперів однієї і тієї ж компанії більш ніж на одній фондовій біржі.

ЛОКАЛЬНИЙ ДЕПОЗИТАРІЙ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Депозитарій цінних паперів локальний*.

ЛОТ – 1) стандартна за кількістю і якістю партія товару, що пропонується для продажу на біржі чи аукціоні;

2) біржовий контракт.

М

МАГАЗИН ФОНДОВИЙ – структурний підрозділ торговця цінними паперами, який здійснює операції переважно з невеликими пакетами акцій дрібних акціонерів на регіональному фондовому ринку. Є характерною ознакою недорозвиненого ринку цінних паперів.

МАЙНОВИЙ ДИВІДЕНД – див. *Дивіденд майновий*.

МАКЛЕР (нім. *Makler*, від голл. *makelaar* – бути посередником в угоді) – 1) окрема особа чи фірма, що здійснює посередницьку діяльність на

фондових, товарних і валютних біржах та отримує винагороду в розмірі певного процента із суми укладених угод. Як правило, діє на доручення і за рахунок клієнтів бірж, проте в окремих випадках, коли це передбачено статутом біржі, має право укладати торговельні угоди власним коштом і від свого імені;

2) службовець біржі, який працює з брокерами, виконуючи доручення членів фондової біржі за комісійну винагороду (біржовий М.).

«**МАКУЛАТУРА**» – безперспективні, втратні (збиткові) цінні папери, що мають дуже низький рейтинг.

МАНПУЛЯЦІЯ – незаконна операція купівлі-продажу цінних паперів для підвищення чи зниження їх курсу з метою спонукання інших до купівлі чи продажу.

МАНТО – пояснювальний текст акції, облигації.

МАРЖА (франц. marge, букв. – берег сторінки, край, від лат. margo – край, межа) – різниця між цінами товарів, курсами цінних паперів, процентними ставками, іншими показниками.

МАСА ДИВІДЕНДУ – сумарний прибуток, призначений для розподілу між акціонерами. Дорівнює різниці між загальним прибутком акціонерного товариства та прибутком, що йде на розвиток виробництва.

МАТЕРИНСЬКА КОМПАНІЯ – див. *Компанія материнська.*

МИРНА АКВІЗИЦІЯ – див. *Аквізиція.*

МІНОРНИЙ ПАКЕТ АКЦІЙ – див. *Пакет акцій мінорний.*

МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ АКЦІЙ – система алгоритмів, які дають змогу визначити реальну ринкову вартість різних типів акцій у разі їх використання протягом конкретного чи невизначеного терміну, а також у разі стабільного, постійно зростаючого чи змінюваного рівня дивідендів (див. *Вартість цінних паперів*).

МОДЕЛЬ ГОРДОНА – формула для оцінки поточної ринкової вартості акцій, дивіденди яких мають тенденцію до постійного зростання. Ціну акцій за цією формулою обчислюють діленням нарощеної вартості останнього виплаченого дивіденду на норму поточної доходності акцій, зменшену на темп приросту дивідендів.

МОЛОДШІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні молодші.*

«**МОРКВА**» – акції підприємства, що їх надають менеджерам та службовцям цього підприємства з метою підвищення їхньої матеріальної зацікавленості в успішній роботі підприємства. Економічний жаргон.

Н

НАГЛЯДОВА РАДА — див. *Рада спостережна.*

НАГРОМАДЖЕНИЙ ДИВІДЕНД — див. *Дивіденд акумульований (нагромаджений).*

НАДВИШОК ЗА ПАКЕТ АКЦІЙ — надвишок до ціни акцій за ринковим курсом, що його отримує продавець пакета акцій за збільшення ролі набувача (покупця) цього пакета в управлінні акціонерним товариством.

НАДІЙНІСТЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — одна з характеристик цінних паперів, що відбиває рівень ризику фінансових втрат, яких може зазнати інвестор, купуючи ці папери. Чим меншим є ризик, тим більша Н.ц.п.

НАЗИВНА ВАРТІСТЬ АКЦІЙ — див. *Вартість акції номінальна.*

НАКАЗ — форма відносин клієнта біржі і брокера, яка полягає у видачі брокерові розпоряджень стандартного типу. Н. повинен містити певні часові, кількісні або якісні обмеження, які є обов'язковими для виконання.

НАКОПИЧЕНИЙ ДОХІД ЗА ЦІННИМ ПАПЕРОМ — див. *Дохід за цінним папером накопичений.*

«НАЛЬОТНИК» — особа, яка активно і цілеспрямовано скуповує акції певного підприємства з метою заволодіти контрольним пакетом. Біржовий жаргон.

НАЦІОНАЛЬНА ДЕПОЗИТАРНА СИСТЕМА УКРАЇНИ — система для забезпечення та обслуговування обігу цінних паперів в Україні. Н.д.с.У. є дворівневою: нижній — зберігачі, що ведуть рахунки власників цінних паперів, та реєстратори власників іменних цінних паперів; верхній — Національний депозитарій України і депозитарії, що ведуть рахунки для зберігачів та здійснюють кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів. Серед учасників Н.д.с.У. розрізняють: безпосередніх (депозитарії, зберігачі, реєстратори власників іменних цінних паперів) та опосередкованих (організатори торгівлі цінними паперами, банки, емітенти, торговці цінними паперами). Учасники здійснюють: зберігання та обслуговування обігу цінних паперів на рахунках у цінних паперах, а також операції емітента щодо випущених ним цінних паперів; кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів; ведення реєстрів власників іменних цінних паперів. Сферою діяльності Н.д.с.У. є: стандартизація обліку цінних паперів відповідно до міжнародних вимог і норм; стандартизація (уніфікація) документообігу щодо операцій з цінними паперами і ко-

дифікація (нумерація) цінних паперів, випущених в Україні, відповідно до міжнародних вимог і норм; відповідальне зберігання всіх видів цінних паперів як у документарній, так і в бездокументарній формах; реальна поставка цінних паперів чи переміщення їх з рахунку у цінних паперах з одночасною оплатою грошових коштів відповідно до розпоряджень (наказів) клієнтів; нагромадження (акумулявання) доходів (дивідендів, відсоткових виплат, виплат із погашення тощо) щодо цінних паперів, взятих на обслуговування системою, та їх розподіл за рахунками; впорядкування (регламентація) та обслуговування механізмів позики і застави для цінних паперів, взятих на обслуговування системою; надання послуг щодо виконання обов'язків номінального тримача іменних цінних паперів, взятих на обслуговування системою; розроблення, впровадження, забезпечення і підтримка комп'ютеризованих систем обслуговування обігу рахунків у цінних паперах і здійснення грошових виплат, пов'язаних із банківськими та з іншими системами грошового клірингу (розрахунку) на щоденній чи іншій регулярній основі.

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ – уповноважений орган Кабінету Міністрів України, основними функціями якого є розпорядження державним майном в акціонерних товариствах, ефективне управління корпоративними правами, що належать державі, залучення до державного бюджету коштів від володіння ними. Виконує повноваження з управління належними державі пакетами акцій акціонерних товариств і холдингових компаній, державними частками, паями в майні господарських товариств. Здійснює нормативне та методичне забезпечення управління державними корпоративними правами, а також контролює ефективність цього управління. Створене в липні 1998 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕПОЗИТАРІЙ УКРАЇНИ – головний депозитарій України у формі відкритого акціонерного товариства. Є центральним елементом Національної депозитарної системи, який забезпечує її формування і розвиток, функціонування єдиної системи депозитарного обігу та обслуговування обігу цінних паперів, її інтеграцію в міжнародну систему депозитарних установ. Уповноваженим органом управління часткою держави у його статутному фонді є Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Його акціонерами можуть бути лише держава та юридичні особи, що є учасниками Національної депозитарної системи. Частка держави у статутному фонді може бути відчужена іншим акціонерам не скорше як через два роки після його створення. Частка одного акціонера, крім держави, у його статутному фонді не може перевищувати 10%. Види діяльності Н.д.У.: зберігання цінних паперів на рахунках у

цінних паперах та операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів; кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів; ведення реєстрів власників іменних цінних паперів; стандартизація депозитарного обліку відповідно до міжнародних норм; стандартизація документообігу щодо операцій з цінними паперами і нумерація (кодифікація) цінних паперів, випущених в Україні, відповідно до міжнародних норм; встановлення відносин і налагодження постійної взаємодії з депозитарними установами інших країн, двосторонніх і багатосторонніх угод про пряме членство чи кореспондентські відносини для обслуговування міжнародних операцій з цінними паперами учасників Національної депозитарної системи, контроль за їхніми кореспондентськими відносинами з депозитарними установами інших країн. Джерелами формування Н.д.У. є: внески засновників і акціонерів; доходи від діяльності; доходи від цінних паперів, що є у власності Національного депозитарію, та банківських депозитів; кошти і майно, надані як міжнародна технічна допомога; благодійні внески та пожертви; бюджетні асигнування, кошти позабюджетного Державного фонду приватизації, передбачені Державною програмою приватизації на утримання Національної депозитарної системи.

НЕВИПУЩЕНИЙ КАПІТАЛ — див. *Капітал не випущений (неемітований)*.

НЕЕМІТОВАНИЙ КАПІТАЛ — див. *Капітал неемітований*.

НЕКОНТРОЛЬНИЙ ПАКЕТ АКЦІЙ — див. *Пакет акцій неконтрольний*.

НЕКУМУЛЯТИВНА АКЦІЯ — див. *Акція некумулятивна*.

НЕОРГАНІЗОВАНИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Ринок цінних паперів позабіржовий («вуличний»)*.

НЕТТО-ЗМІНА — скоригована на величину дивідендів чи інших виплат різниця між курсом цінного папера на момент закриття біржі в поточний день та курсом закриття попереднього дня.

НЕТТО-КАПІТАЛ — чистий капітал підприємства (сума основного та обігового капіталів за відрахуванням зобов'язань), поділений на число випущених акцій. Характеризує вартість, що реально припадає на кожну випущену акцію.

НОМІНАЛ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — номінальна вартість, позначена на цінних паперах. Цінні папери купують і продають за курсовою вартістю, яка формується під впливом попиту і пропозиції, а номінал не завжди є визначальним чинником її формування. Номінальна вартість акцій та облігацій мусить бути кратною мінімальній їх вартості.

НОМІНАЛЬНА ВАРТІСТЬ АКЦІЇ — див. *Вартість акції номінальна*.

НОМІНАЛЬНИЙ КАПІТАЛ — див. *Капітал номінальний*.

НОМІНАЛЬНИЙ КУРС — див. *Курс номінальний*.

НОРМА КАПІТАЛІЗАЦІЇ – коефіцієнт, що характеризує співвідношення курсу акції та дивіденду за цією акцією.

НОРМА КУПОННА – виражене у відсотках відношення суми щорічних купонних платежів до номінальної вартості облигації.

О

ОБЛІК ДЕПОЗИТАРНИЙ – 1) облік цінних паперів на рахунках власників цінних паперів у зберігачів або облік на рахунках у цінних паперах, котрий здійснює депозитарій для зберігачів цінних паперів та емітентів. Для обліку цінних паперів, депонованих їх власником (згідно з договором про відкриття рахунку в цінних паперах), зберігач (комерційний банк чи торговець цінними паперами, який має дозвіл на зберігання цінних паперів та обслуговування їх обігу) відкриває на ім'я цього власника рахунок для обліку права власності на цінні папери, котрі належать цьому депоненту. Облік цінних паперів, котрі зберігач передає до депозитарію на підставі депозитарного договору (тобто депонує їх), здійснюється на рахунку в цінних паперах, який депозитарій відкриває на ім'я цього зберігача. Якщо цінні папери емітент депонує на підставі договору про обслуговування емісії, то ці папери зраховуються на його рахунок у цінних паперах;

2) облік прав власників і тримачів цінних паперів на рахунках ДЕПО.

ОБЛІК СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА – облік суми внесків учасників акціонерного товариства, визначеної законодавством, договором та його статутом.

ОБМЕЖЕНА АКЦІЯ – див. *Акція обмежена*.

ОБМІН АКТИВАМИ – придбання активів певного підприємства за кошти чи акції іншого підприємства – покупця.

ОБОРОТНІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні оборотні*.

ОБТЯЖЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ – будь-які обмеження щодо володіння, користування чи розпорядження цінними паперами, пов'язані з умовами успадкування, застави, ухвалами суду тощо.

ОДНОГОЛОСА АКЦІЯ – див. *Акція одноголоса*.

ОПЕРАЦІЇ ЕМІСІЙНІ – діяльність банків, державних скарбниць, акціонерних товариств щодо випуску в обіг грошей та емісії цінних паперів.

ОПЕРАЦІЯ ДЕПОЗИТАРІЮ – комплекс облікових дій, результатом яких є зміна залишків на рахунках ДЕПО.

ОПЕРАЦІЯ ЕМІТЕНТА — операція, яку здійснює емітент цінних паперів і результатом якої є значна зміна прав, забезпечуваних цінними паперами їх власникам. Такими операціями є операції щодо поділу цінного папера, збільшення статутного фонду, асиміляції тощо.

«ОПЛАТА НАТУРОЮ» — виплата дивідендів по акціях не грошми, а додатковими акціями.

ОПЛАЧЕНИЙ КАПІТАЛ — див. *Капітал оплачений*.

ОПЦІЙНИЙ ДИВІДЕНД — див. *Дивіденд опційний*.

ОПЦІОН (від лат. optio, optionis — вільний вибір) — 1) зафіксоване біржовою угодою (контрактом) право (але не зобов'язання) купувати або продавати цінні папери, товари чи валюту на певних умовах у майбутньому з фіксацією ціни на час укладання угоди або на час придбання цінних паперів, товарів чи валюти (за рішенням сторін угоди). Перший продавець О. (емітент) несе безумовне та безвідкличне зобов'язання щодо виконання умов опційного контракту. Кожний покупець О. має право відмовитися у будь-який момент від придбання цінних паперів (товарів, валюти). Претензії щодо неналежного виконання чи невиконання зобов'язань опційного контракту можуть пред'являтися лише емітентові. О. може бути проданий без обмежень іншим особам протягом усього часу його чинності. Набувається за певну плату;

2) одна з умов строкових біржових угод, за якою одній зі сторін надається право вибору між альтернативними умовами угоди чи право зміни її початкових умов;

3) право придбання акцій за твердою, нижчою від ринкової ціни, яке підприємство надає своїм працівникам.

ОЦІНЮВАННЯ АКЦІЙ РЕЙТИНГОВЕ — система оцінювання інвестиційної якості акцій, які обертаються на вторинному фондовому ринку, з наданням їм певного оцінного індексу. Форми О.а.р., поширені у світі, наведено в таблиці.

Рейтингова оцінка простих акцій («Стандарт енд Пур»)		Рейтингова оцінка привілейованих акцій («Канадіан бонд рейтинг сервіс»)	
Індекс оцінки	Значення індексу	Індекс оцінки	Значення індексу
A+	дуже висока якість	P+	дуже висока якість («супер»)
A	висока якість	P1	висока якість
A-	якість вища за середню	P2	дуже добра якість
B+	середня якість	P3	добра якість
B	якість нижча за середню	P4	середня якість
B-	низька якість	P5	низька якість (акції є спекулятивними і для інвестування небезпечні)
C-	дуже низька якість		

П

ПАКЕТ АКЦІЙ КОНТРОЛЬНИЙ – кількість акцій, достатня для повного контролю за діяльністю акціонерного товариства. Дає право вирішального голосу на зборах товариства. Теоретично П.а.к. повинен становити понад 50 % випущених акцій. На практиці він може бути меншим (20–30 % загальної кількості акцій), оскільки дрібні акціонери здебільшого не беруть участі у зборах акціонерів.

ПАКЕТ АКЦІЙ МІНОРНИЙ – кількість акцій, яка не дає права контролю над акціонерним товариством.

ПАКЕТ АКЦІЙ НЕКОНТРОЛЬНИЙ – балансова вартість акцій дочірнього підприємства, що належить акціонерам, котрі не є співвласниками материнської компанії.

ПАКЕТ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – партія цінних паперів на велику суму.

ПАПЕРИ ПРОЦЕНТНІ – цінні папери, боргові зобов'язання, що приносять певний процент на вкладений у них капітал.

ПАПЕРИ ЦІННІ – грошові документи, що засвідчують право власності чи відносини позики, визначають взаємини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передавати грошові та інші права, що впливають із цих документів, іншим особам. Можуть бути іменними чи на пред'явника. Іменні П.ц. передають звичайно передавальним записом (шляхом повного індосаменту), який засвідчує перехід прав щодо П.ц. до іншої особи. П.ц. на пред'явника обертаються вільно. Згідно з чинним законодавством України можна випускати такі різновиди П.ц.: акції, облігації, скарбничі зобов'язання держави, ошадні сертифікати, векселі, приватизаційні папери, інвестиційні сертифікати.

ПАПЕРИ ЦІННІ АГРЕСИВНІ – цінні папери, курс яких, згідно з очікуваною кон'юнктурою фондового ринку чи прогнозами, може значно підвищитися. Такі цінні папери звичайно купують у розрахунку на отримання великого прибутку, але їх купівля супроводжується значним ризиком.

ПАПЕРИ ЦІННІ АКТИВНІ – цінні папери, що є об'єктом масової купівлі-продажу. Котирування таких цінних паперів звичайно публікують у пресі.

ПАПЕРИ ЦІННІ В БЕЗПАПЕРОВІЙ (БЕЗДОКУМЕНТАРНІЙ) ФОРМІ – див. *Форма цінних паперів безпаперова (бездокументарна)*.

ПАПЕРИ ЦІННІ В ПАПЕРОВІЙ (ДОКУМЕНТАРНІЙ) ФОРМІ

— див. *Форма цінних паперів паперова (документарна)*.

ПАПЕРИ ЦІННІ ГАРАНТОВАНІ — акції та облігації приватних підприємств, виплату дивідендів за якими гарантує уряд чи центральний банк. У разі відсутності в акціонерного товариства прибутку держава виплачує тримачам П.ц.г. проценти чи дивіденди з бюджетних коштів. Через це в акціонерного товариства виникає борг перед державою. Державні гарантії поширюються як на національних, так і на закордонних тримачів П.ц.г., що сприяє припливу до країни чужоземного капіталу. Іноді держава сама й розміщує П.ц.г., через це останні близькі до державних цінних паперів.

ПАПЕРИ ЦІННІ ДЕРЖАВНІ — документи, що засвідчують право на власність або належність до державної позики, зокрема акції державних підприємств, облігації державної позики, скарбничі векселі та інші державні зобов'язання. Їх випускають центральний уряд, місцеві органи влади або державні підприємства з метою розміщення позик та мобілізації грошових ресурсів. Емісія цінних паперів дає державі змогу: профінансувати дефіцит державного бюджету, забезпечити його касове виконання, профінансувати цільові програми, погасити розміщені раніше боргові зобов'язання, упорядкувати надходження податкових платежів. П.ц.д. можуть бути як ринковими, котрі вільно продаються і купуються на фондовій біржі (скарбничі векселі, бони, ноти), так і неринковими — випускаються здебільшого з метою залучення до державного бюджету заощаджень населення і можуть бути в будь-який момент пред'явлені до оплати (ощадні бони, ощадні сертифікати, сертифікати заборгованості тощо). За терміном П.ц.д. поділяють на: короткотермінові облігації — скарбничі векселі на термін від одного тижня до одного року; середньотермінові — ноти на термін від одного до п'яти років, довготермінові — бони на термін понад п'ять років.

ПАПЕРИ ЦІННІ ДОПОМІЖНІ — купони (або талони на право одержання купонів), видані на пред'явника з правом періодичного отримання доходів по основному цінному паперу.

ПАПЕРИ ЦІННІ ІМЕННІ — цінні папери, зареєстровані на ім'я певної особи, котра володіє правом їх використання. Інформацію про власників П.ц.і. заносять до реєстру власників, що його веде сам емітент чи уповноважений ним реєстратор (дерозитарій).

ПАПЕРИ ЦІННІ ІНВЕСТИЦІЙНІ — цінні папери, котрі є засобом інвестування і засвідчують участь їхніх власників у майні та прибутках компанії.

ПАПЕРИ ЦІННІ МОЛОДШІ – цінні папери з меншими правами на доходи компанії чи на її активи у разі ліквідації, ніж інші аналогічні цінні папери.

ПАПЕРИ ЦІННІ ОБОРОТНІ – цінні папери, передавання прав за якими здійснюють простим врученням, без оформлення будь-яких документів, або акт вручення доповнюють передавальним написом (скарбничі та комерційні векселі, акції та облігації на пред'явника).

ПАПЕРИ ЦІННІ ПРИБУТКОВІ – цінні папери, що їх купують передусім заради стабільного та відносно високого доходу, якого можна від них очікувати. Це можуть бути державні цінні папери з фіксованим процентом чи будь-які звичайні акції, про які відомо, що вони забезпечують високі доходи.

ПАПЕРИ ЦІННІ РЕТРОАКТИВНІ – облігації або привілейовані акції, які протягом певного терміну можуть бути пред'явлені емітентові для їх зворотного викупу на узгоджених умовах.

ПАПЕРИ ЦІННІ СТАРШІ – цінні папери, які дають права на більші доходи чи переважне право на активи компанії у разі її ліквідації порівняно з іншими аналогічними цінними паперами.

ПАПЕРОВА ФОРМА ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Форма цінних паперів паперова (документарна)*.

ПАПЕРОВІ АКТИВИ – див. *Активи паперові*.

ПАРИТЕТ (від лат. *paritas, paritatis* – рівність) – ціна цінного папера, еквівалентна його номінальній вартості.

ПАСИВНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Портфель цінних паперів*.

ПЕРВИННИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ – див. *Ринок цінних паперів*.

ПЕРЕВИЩЕННЯ ЛІМІТУ ПЕРЕДПЛАТИ – ситуація, за якої кількість заявок на акції перевищує обсяг їх емісії. У такому разі всі заявки, що надійшли, скорочують пропорційно.

ПЕРЕДПЛАТА (ПІДПИСКА) ВІДКРИТА – розміщення цінних паперів шляхом відкритого продажу.

ПЕРЕДПЛАТА (ПІДПИСКА) НА АКЦІЇ – один з основних етапів заснування акціонерного товариства. Таке товариство може бути засноване лише за умови, що сума передплати буде не меншою, ніж визначений статутом основний капітал.

ПЕРЕДПЛАТА (ПІДПИСКА) ЗАКРИТА – 1) приватне, без оголошення розміщення цінних паперів між небагатьма інвесторами;

2) розміщення випущених цінних паперів лише серед засновників або за їх рішенням серед індивідуально залучених інвесторів.

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА – див. *Ціна передплатна*.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ВАРАНТ – див. *Варант передплатний (підписний)*.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал передплатний (підписний)*.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ КОЕФІЦІЄНТ – див. *Коефіцієнт передплатний (підписний)*.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ПРИВІЛЕЙ – див. *Привілей передплати*.

ПЕРЕПИС ДИВДЕНДНИЙ – перепис усіх тримачів акцій, котрі одержують дивіденди. Звичайно дату П.д. оголошують за 3–4 тижні до дати виплати. У процесі перепису тримачі акцій, як правило, повідомляють реквізити рахунків, на які слід перераховувати дивіденди.

ПЕРІОДИЧНІСТЬ ПЛАТЕЖІВ ЗА ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ – одна з найважливіших інвестиційних характеристик цінних паперів. Особливу роль у формуванні доходності цінних паперів періодичність виплат за ними відіграє в період інфляції. Періодичність платежів звичайно визначають під час емісії цінних паперів. Дивіденди з акцій та проценти з облігацій виплачують, як правило, раз на рік, раз на півроку чи раз на квартал. Для інших цінних паперів обмежень щодо періодичності платежів немає, проте передбачається, що виплати здійснюватимуться в момент погашення цінних паперів.

ПІДПИСКА НА АКЦІЇ – див. *Передплата (підписка) на акції*.

ПІДПИСНИЙ ВАРАНТ – див. *Варант передплатний (підписний)*.

ПІДПИСНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал передплатний (підписний)*.

ПІДПИСНИЙ КОЕФІЦІЄНТ – див. *Коефіцієнт передплатний (підписний)*.

ПІЛЬГОВА ЕМІСІЯ – див. *Емісія пільгова*.

ПЛЮРАЛЬНА АКЦІЯ – див. *Акція плюральна (багатоголоса)*.

ПОВОРОТНА АКЦІЯ – див. *Акція поворотна*.

ПОГАШЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – викуп цінних паперів емітентом у термін і за ціною, що передбачені умовами випуску.

ПОГЛИНАННЯ – злиття двох компаній через придбання однією з них контрольного пакета акцій чи основного капіталу іншої. Може бути однією з форм санації підприємства.

ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВА – форма реорганізації, що здійснюється придбанням корпоративних прав фінансово неспроможного підприємства підприємством-санатором. Поглинуте підприємство може або зберегти свій статус юридичної особи і стати дочірнім підприємством цього санатора, або бути приєднаним до підприємства-санатора і стати його структурним підрозділом, утративши при цьому юридичний статус.

ПОДВІЙНИЙ ЛІСТИНГ — див. *Лістинг подвійний*.

ПОДРІБНЕННЯ АКЦІЙ — 1) метод отримання додаткового засновницького прибутку та залучення нових акціонерів. Цей метод використовується багатьма високорентабельними акціонерними підприємствами, коли курс акцій значно зростає і з'являється можливість «розщеплення» їх шляхом кратного пропорційного збільшення кількості (наприклад, дві чи три нові акції на одну стару). Водночас курс нових акцій зменшується темпами, нижчими, ніж пропорція «подрібнення». Таким чином, операція П.а. свідчить про добрі перспективи фінансового розвитку підприємства;

2) зменшення номінальної вартості акцій певного випуску шляхом ділення на коефіцієнт, визначений емітентом або уповноваженим ним органом. При цьому сумарна номінальна вартість усіх акцій не змінюється, а кількість акцій збільшується пропорційно до коефіцієнта подрібнення.

ПОЗАБІРЖОВИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Ринок цінних паперів позабіржовий («вуличний»)*.

ПОЗИКА ПІД ЦІННІ ПАПЕРИ — позика, яку банк надає під заставу акцій, облігацій чи інших цінних паперів. Є видом фондових операцій комерційних та інвестиційних банків.

ПОЗИЦІЯ — 1) ситуація на біржі, яка характеризує стан щодо незавершених строкових угод;

2) цінні папери та інші фінансові активи, якими володіє банк чи брокер;

3) кількість однакових акцій у портфелі цінних паперів;

4) доручення на купівлю та (чи) продаж акцій у процесі їх реалізації на біржі.

ПОКРИТТЯ ДИВІДЕНДНЕ — показник, що характеризує забезпеченість виплати дивідендів акціонерним товариством. Розраховують як відношення суми чистого прибутку до суми виплачених дивідендів.

ПОЛІС СТРАХОВИЙ, ПОВ'ЯЗАНИЙ З АКЦІЯМИ — поліс, страхові премії за яким частково інвестують в акції. У зв'язку із цим викупна вартість такого поліса залежить від ціни продажу куплених акцій.

ПОЛІТИКА ДИВІДЕНДНА — складова загальної фінансової політики акціонерного товариства та політики управління прибутком, спрямована на зростання ринкової вартості акцій. Полягає в оптимізації пропорцій між тією частиною отриманого прибутку, що йде на споживання, і тією, яку капіталізують.

Розрізняють три типи П.д. акціонерного товариства:

- консервативна — П.д., згідно з якою пріоритетною метою розподілу прибутку є виробничий розвиток, а не поточне споживання у формі

дивідендних виплат. У цьому випадку високими темпами зростає вартість чистих активів акціонерного товариства, а відповідно й ринкова вартість акцій;

- поміркована (компромісна) – П.д., згідно з якою в процесі розподілу прибутку поточні інтереси акціонерів щодо дивідендних виплат стабільно збалансовані з потребами формування власних фінансових ресурсів для забезпечення розвитку акціонерного товариства;

- агресивна – П.д., яка передбачає постійне зростання виплати дивідендів (як правило, у встановленому наперед відсотку їх приросту стосовно попереднього періоду) незалежно від результатів фінансової діяльності. Така політика забезпечує високу ринкову вартість акцій та формує позитивний імідж акціонерного товариства серед потенційних інвесторів у разі додаткових емісій акцій, проте може призвести до фінансових ускладнень, оскільки можливості самофінансування компанії за рахунок прибутку стають обмеженими.

Основними етапами формування П.д. акціонерного товариства є: вивчення та оцінка чинників, що визначають передумови формування дивідендної політики, зокрема тих, які характеризують інвестиційні можливості підприємства, спроможність формувати фінансові ресурси з альтернативних джерел, умови оподаткування дивідендів та майна підприємства, отримуваний прибуток і рентабельність власного капіталу, невідкладні виплати за отриманими кредитами, рівень дивідендних виплат компаній-конкурентів тощо; вибір типу дивідендної політики; розроблення механізму розподілу прибутку відповідно до обраного типу дивідендної політики; визначення рівня дивідендних виплат на одну акцію.

Ефективність дивідендної політики оцінюють за динамікою ринкової вартості акцій, а також за такими показниками:

- коефіцієнт дивідендних виплат ($K_{дв}$):

$$K_{дв} = \Phi_{дв} : П_{ч} \quad \text{або} \quad K_{дв} = D_A : П_A,$$

де $\Phi_{дв}$ – фонд дивідендних виплат, сформований відповідно до вибраного типу дивідендної політики; $П_{ч}$ – сума чистого прибутку акціонерного товариства; D_A – сума дивідендів, виплачуваних на одну акцію; $П_A$ – сума чистого прибутку в розрахунку на одну акцію;

- коефіцієнт співвідношення ціни та доходу від акції ($K_{ц/д}$):

$$K_{ц/д} = Ц_{AP} : D_A,$$

де $Ц_{AP}$ – ринкова ціна однієї акції.

ПОЛІТИКА ДИВІДЕНДНИХ ВИПЛАТ ЗАЛИШКОВА — дивідендна політика підприємства, яка передбачає формування фонду виплати дивідендів тільки після формування власних фінансових ресурсів, що повністю забезпечують інвестиційні потреби підприємства. Така політика сприяє високим темпам розвитку підприємства, зростанню його фінансової стійкості. Недоліком її є те, що вона негативно впливає на ринкову ціну акцій. П.д.в.з. використовується здебільшого лише на ранніх стадіях життєвого циклу підприємства, характерних високим рівнем його інвестиційної активності.

ПОЛІТИКА ЕМІСІЙНА — частина загальної політики формування фінансових ресурсів підприємства, яка полягає в залученні необхідного їх обсягу із зовнішніх джерел внаслідок випуску та розміщення на первинному ринку власних цінних паперів (акцій, облігацій тощо). П.е. передбачає такі етапи: дослідження можливостей ефективного розміщення майбутньої емісії цінних паперів; визначення мети емісії (реальне інвестування, поліпшення структури використовуваного капіталу тощо); визначення обсягу емісії; визначення номіналу, видів та кількості цінних паперів, що їх належить емітувати; оцінка вартості залученого капіталу; визначення ефективних форм андеррайтингу.

ПОЛІТИКА ПОСТІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ОБСЯГУ ДИВІДЕНДНИХ ВИПЛАТ — політика, яка передбачає стабільне збільшення рівня дивідендних виплат на одну акцію, як правило, за твердо встановленим відсотком приросту до рівня попереднього періоду. Перевагами такої політики є забезпечення високої ринкової вартості акцій підприємства і формування позитивного його іміджу в потенційних інвесторів на випадок додаткових емісій. Недоліком є те, що за такої політики може знижуватися інвестиційна активність підприємства та його фінансова стійкість.

ПОЛІТИКА СТАБІЛЬНОГО ОБСЯГУ ДИВІДЕНДНИХ ВИПЛАТ — політика, яка передбачає виплату незмінної суми дивідендів протягом тривалого терміну. Перевагами такої політики є її надійність, впевненість акціонерів у незмінності доходів, що у свою чергу визначає стабільність котирування акцій на фондовому ринку. Недоліком її є слабкий зв'язок з фінансовими результатами діяльності підприємства.

ПОЛІТИКА СТАБІЛЬНОГО РІВНЯ ДИВІДЕНДНИХ ВИПЛАТ — політика, яка передбачає встановлення довготермінового нормативного коефіцієнта дивідендних виплат стосовно обсягу прибутку (або нормативу розподілу прибутку на споживання та капіталізацію). Перевагами такої політики є простота її формування та тісний зв'язок з величиною отриманого прибутку, основним недоліком — нестабільний обсяг дивідендних виплат на одну акцію, що зумовлює перепади в ринковій ціні акцій.

ПОМІРКОВАНА ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА – див. *Політика дивідендна*.

ПОПЕРЕДНІЙ ДИВІДЕНД – див. *Дивіденд попередній*.

ПОРТФЕЛЬ ФОНДОВИЙ – див. *Портфель цінних паперів*.

ПОРТФЕЛЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – сукупність різного виду цінних паперів, якими володіє конкретний інвестор (підприємство, громадянин). Бувають два типи П.ц.п. – активний і пасивний. Активний портфель орієнтований на отримання основного доходу внаслідок зростання курсової вартості інвестиційних цінностей, які входять до його складу, а пасивний – на отримання доходу у формі процентів і дивідендів.

ПОРТФЕЛЬНИЙ ІНВЕТОР – див. *Інвестор портфельний*.

ПОСТАВКА ЦІННИХ ПАПЕРІВ – передача прав власності на цінні папери у фізичній чи електронній формі.

ПОСТІЙНЕ КОТИРУВАННЯ – див. *Котирування постійне*.

ПОТОЧНИЙ ДОХІД ЗА ЦІННИМ ПАПЕРОМ – див. *Дохід за цінним папером поточний*.

ПОЧАТКОВЕ КОТИРУВАННЯ – див. *Котирування початкове*.

ПРАВО ВИКУПУ ЦІННОГО ПАПЕРА – умова контракту купівлі-продажу, згідно з якою за продавцем цінних паперів зберігається право зворотного викупу.

ПРАВО НА АКЦІЮ ВТРАЧЕНЕ – частково оплачена акція компанії, тримач якої втратив право на неї, оскільки не зміг сплатити чергового чи останнього внеску.

ПРАВО ПЕРЕДПЛАТИ НА АКЦІЇ – переважне право акціонерів на придбання акцій нової емісії пропорційно до тієї кількості акцій, якими вони володіють. Завдяки цьому зберігається відносна пропорція майнових інтересів акціонерів. Правом на передплату можуть скористатися тільки власники звичайних акцій. Кожен акціонер, котрий має право на передплату, отримує від корпорації спеціальне свідоцтво, або сертифікат прав, у якому вказано точну кількість акцій, яку він може придбати, а також ціну продажу (як правило, нижчу від номінальної ціни). Таке свідоцтво (сертифікат) є короткотерміновим цінним папером, термін існування якого обмежений законодавчо і не перевищує одного місяця. Якщо акції корпорації котируються на фондовій біржі, то й сертифікат права на передплату також може котируватися на ній – таким чином у нього з'являється власний курс.

ПРЕМІАЛЬНА АКЦІЯ – див. *Акція преміальна*.

ПРЕМІЯ (від лат. *praemium* – нагорода) – сума перевищення продажноної ціни облігації чи привілейованої акції над її номіналом.

ПРЕМІЯ КОНВЕРСІЙНА — сума, на яку ціна конверсії конвертованих облігацій перевищує поточну ринкову ціну придбаних за них акцій.

ПРЕФАКЦІЯ — див. *Акція преференційна*.

ПРЕФАКЦІЯ З ОПЛАТОЮ У ВАЛЮТІ — акція, дохід на яку виплачують твердою валютою. Такі акції випускаються в умовах коливання курсу національної валюти.

ПРЕФАКЦІЯ З УЧАСТЮ — акція, що передбачає участь її тримача у прибутку підприємства понад належні йому за цією акцією дивіденди.

ПРЕФАКЦІЯ ЗІ ЗМІННИМ (ПЛАВАЮЧИМ) КУРСОМ — акція, за якою дивідендні платежі залежать від рівня позикового процента (з ростом процента зростають дивіденди, і навпаки).

ПРЕФАКЦІЯ СТОСОВНО ДИВІДЕНДІВ — привілей тримачів префакцій отримувати фіксовані дивіденди раніше, ніж дивіденди на звичайні акції.

ПРЕФЕРЕНЦІЙНА АКЦІЯ — див. *Акція преференційна*.

ПРЕФЕРЕНЦІЙНИЙ ДИВІДЕНД — див. *Дивіденд привілейований*.

ПРЕФЕРЕНЦІЯ ЩОДО АКТИВІВ — привілей власників префакцій у разі припинення бізнесу (банкрутства підприємства) вимагати задоволення претензій одразу ж після кредиторів.

ПРИБУТКОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ — див. *Папери цінні прибуткові*.

ПРИБУТОК ВІД ПОГЛИНАННЯ — ймовірний прибуток, який, реалізуючи свої акції, можуть отримати акціонери від підвищення курсу акцій об'єднаного підприємства порівняно з курсами акцій окремих підприємств до їх злиття.

ПРИБУТОК ЕМІСІЙНИЙ — різниця між ринковою вартістю (курсом) цінних паперів, за якою їх реалізують кінцевому інвесторові, та емісійною ціною, за якою їх випущено емітентом.

ПРИБУТОК НА ОДНУ АКЦІЮ — один з основних показників оцінки інвестиційної якості та ринкової вартості акції. Він характеризує величину отриманого акціонерним товариством чистого прибутку, який припадає на одну акцію.

ПРИВАТНЕ РОЗМІЩЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Розміщення цінних паперів приватне*.

ПРИВІЛЕЙ ПЕРЕДПЛАТИ — право акціонера купувати нововипущені звичайні акції цього ж акціонерного товариства ще до їх появи на ринку цінних паперів.

ПРИВІЛЕЙ РЕІНВЕСТИЦІЙНИЙ — право акціонера використувати отримані дивіденди для придбання додаткової кількості акцій на пільгових умовах.

ПРИВІЛЕЙОВАНА АКЦІЯ – див. *Акція*.

ПРИВІЛЕЙОВАНИЙ ДИВІДЕНД – див. *Дивіденд привілейований*.

ПРИЛЮДНА ПРОПОЗИЦІЯ – див. *Пропозиція прилюдна*.

ПРОДАЖ ВІДКРИТИЙ – продаж цінних паперів і первинним, і наступним власникам, коло яких заздалегіть не визначено. Будь-яке відчуження цінних паперів (як первинним, так і наступним власникам) із застосуванням прилюдної пропозиції завжди вважається відкритим продажем.

ПРОМЕСА (франц. promesse, від лат. promissio – обіцянка) – 1) тимчасова іменна розписка, що її видають акціонерів, котрий не повністю оплатив свої акції;

2) зобов'язання особи, яка передплатила на акції, викупити після випуску певну їх кількість і за певною ціною.

ПРОПОЗИЦІЯ ДВОЯРУСНА – така пропозиція певної компанії (акціонерного товариства) іншій, суть якої полягає в тому, що пакет акцій для встановлення контролю пропонують за високою початковою ціною, а решту акцій – за нижчою ціною.

ПРОПОЗИЦІЯ ПРИЛЮДНА – офіційне повідомлення про відкритий продаж цінних паперів, зроблене в засобах масової інформації або інший спосіб та звернене до невизначеної кількості осіб.

ПРОПОЗИЦІЯ «ХРЕЩЕНОГО БАТЬКА» – винятково приваблива, вигідна пропозиція однієї фірми іншій щодо придбання останньої. Через таку привабливість керівництво компанії, яку хочуть придбати, неспроможне переконати акціонерів відмовитись від цієї пропозиції.

ПРОСПЕКТ ЕМІТЕНТА – юридично чинний документ, що містить інформацію про емітента цінних паперів. Він повинен подавати повну й достовірну інформацію про діяльність підприємства-емітента в минулому і про плани на майбутнє. П.е. подають до державних органів при первинному розміщенні цінних паперів. Крім того, в багатьох країнах П.е. надсилають тим, хто бажає придбати цінні папери.

ПРОСТА АКЦІЯ – див. *Акція*.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ – див. *Діяльність на фондовому ринку професійна*.

ПРОЦЕНТНІ ПАПЕРИ – див. *Папери процентні*.

Р

РАДА ДИРЕКТОРІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА — виконавчий орган акціонерного товариства (корпорації), який вирішує найважливіші питання управління товариством у період між зборами акціонерів і формує правління для оперативного керування справами товариства. Її обирають загальні збори акціонерів.

РАДА КЕРУЮЧИХ — найвищий орган управління більшості банків і акціонерних товариств (корпорацій).

РАДА СПОСТЕРЕЖНА — орган, що його обирають загальні збори акціонерів для здійснення контролю за діяльністю правління акціонерного товариства.

РАЛІ — різке підвищення загального рівня цін чи ціни окремої акції на фондовому ринку після попереднього спаду цін.

РАХУНОК ДЕПО — рахунок, відкритий для обліку цінних паперів, які передані власником цінних паперів на зберігання до депозитарію згідно з умовами депозитарного договору.

РАХУНОК У ЦІННИХ ПАПЕРАХ — рахунок, що його веде зберігач для власника цінних паперів чи депозитарій для зберігача з метою обслуговування операцій із цінними паперами.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИБУТКУ — продаж акцій, вартість яких від часу їх придбання зросла, з метою отримання додаткового прибутку.

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СЕРТИФІКАТНИХ АУКЦІОНІВ — див. *Центр сертифікатних аукціонів регіональний.*

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ДЕРЖАВНЕ — здійснення державою комплексу заходів щодо впорядкування ринку цінних паперів і їх похідних (деривативів та ін.), контролю та нагляду за ним, а також запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері. Метою такого регулювання є: реалізація єдиної державної політики у сфері випуску й обігу цінних паперів; створення умов для ефективної мобілізації та розміщення учасниками ринку фінансових ресурсів з урахуванням інтересів суспільства; забезпечення рівних можливостей для доступу емітентів цінних паперів, інвесторів і посередників на ринок цінних паперів; гарантування прав власності на цінні папери та захист прав і законних інтересів учасників фондового ринку. Держава регулює ринок цінних паперів через прийняття відповідних законодавчих актів, регламентацію

випуску й обігу цінних паперів, встановлення прав та обов'язків учасників фондового ринку, видачу спеціальних дозволів (ліцензій) на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів і забезпечення контролю за такою діяльністю, захист прав інвесторів тощо. В Україні Р.р.ц.п.д. здійснює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, інші державні органи.

РЕЄСТРАКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА — сукупність даних про акціонерне товариство, що містить відомості: щодо розміру статутного капіталу, кількості, номінальної вартості та категорій (типів) акцій, оголошених до випуску і випущених в обіг; про подрібнення та консолідацію акцій; про кожну зареєстровану особу з указанням, чи є вона власником, а чи номінальним тримачем акцій; про акції товариства, викуплені ним за власні кошти (кількість, номінальна вартість, категорії); про виплату дивідендів; про документи, що підтверджують укладені угоди з акціями, та деякі інші відомості.

РЕЄСТР ВЛАСНИКІВ ІМЕННИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — перелік станом на певну дату власників та належних їм іменних цінних паперів, що є складовою частиною системи реєстру і дає змогу ідентифікувати цих власників, кількість, номінальну вартість та вид належних їм іменних цінних паперів. Згідно з законодавством України ведення реєстру, якщо кількість власників іменних цінних паперів не перевищує 500, може здійснювати сам емітент. Якщо ж ця цифра вища, емітент зобов'язаний ведення реєстру доручити реєстраторові, уклавши відповідну угоду.

Обов'язковими елементами реєстру є дані про:

- емітента, його засновників, вид, кількість, номінальну вартість належних їм іменних цінних паперів;
  - реєстратора, що веде реєстр для цього емітента;
  - власників та/або номінальних тримачів іменних цінних паперів емітента, а також вид, кількість, номінальну вартість іменних цінних паперів, зареєстрованих у реєстрі на їхнє ім'я;
  - заставотримачів іменних цінних паперів, внесених до реєстру;
  - видані, погашені, загублені іменні цінні папери (сертифікати іменних цінних паперів), випущені у паперовій формі;
  - внесені до реєстру зміни, конкретні дати внесення таких змін і документи, що були для цього підставою;
  - усі операції з іменними цінними паперами та зобов'язання за ними;
  - нарахування та виплати доходів за іменними цінними паперами.
- Складові частини системи реєстру показано на рисунку.

РЕЄСТР ЦІННИХ ПАПЕРІВ – реєстр, який містить відомості про всі цінні папери, що належать тому чи іншому підприємству.

РЕЄСТРАТОР – юридична особа – суб’єкт підприємницької діяльності, що має відповідний дозвіл на ведення реєстру власників іменних цінних паперів.

РЕЄСТРОУТРИМУВАЧ (РЕЄСТРОТРИМАЧ) – емітент, що має дозвіл на ведення реєстру власників випущених ним іменних цінних паперів, або реєстратор цих паперів.

РЕЗЕРВ СТАТУТНИЙ – резервний фонд акціонерного чи іншого товариства, зафіксований його статутом.

РЕІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРИВІЛЕЙ – див. *Привілей реінвестиційний*.

РЕІНВЕСТУВАННЯ АВТОМАТИЧНЕ – реінвестування інвестиційними компаніями чи інвестиційними фондами доходів індивідуальних інвесторів, отриманих як дивіденди чи проценти, в купівлю цими фінансовими посередниками додаткових акцій та інших цінних паперів. Р.а. здійснюється без спеціальних вказівок з боку індивідуальних інвесторів. Завдяки Р.а. внески інвесторів постійно зростають.

РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ АКЦІЙ – див. *Оцінювання акцій рейтингове*.

РЕКУПЕРАЦІЯ (від лат. *recuperatio* – отримання назад, повернення)

- 1) відновлення курсу акції після його різкого зниження;
- 2) повторний сеанс читання курсів акцій на біржі.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ АКЦІЇ – показник, обчислюваний діленням курсу акції на прибуток, який вона забезпечує її власникові.

РЕТРОАКТИВНІ ЦІННІ ПАПЕРИ – див. *Папери цінні ретроактивні*.

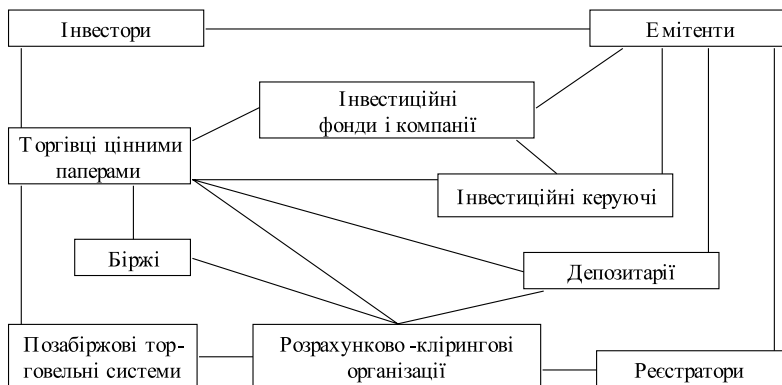
РЕТРОАКТИВНІСТЬ (від лат. *retro* – назад і *активність*) – можливість викупу цінних паперів емітентом у їх власників на завчасно узгоджених умовах з попереднім повідомленням.

РИНКОВА ВАРТІСТЬ АКЦІЇ – див. *Вартість акції ринкова*.

РИНОК ПОЗАБІРЖОВИЙ – див. *Ринок цінних паперів позабіржовий («вуличний»)*.

РИНОК ФОНДОВИЙ – див. *Ринок цінних паперів*.

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ – частина ринку позикових капіталів, де здійснюють емісію та купівлю-продаж цінних паперів. Через Р.ц.п. (банки, фондову біржу, спеціальні кредитні установи) акумулюються грошові нагромадження юридичних осіб і громадян та спрямовуються на виробниче й невиробниче вкладення капіталів. Розрізняють первинний Р.ц.п., на якому здійснюють емісію і первинне розміщення цінних паперів, і вторинний Р.ц.п., де відбувається купівля-продаж (обіг) цінних паперів, випущених раніше. Інституційними установами Р.ц.п. є спеціальні кредитні заклади та фондові біржі, які сприяють акумуляції грошей підприємств, банків, держави, приватних осіб та спрямуванню їх переважно у довготермінові інвестиції. Учасників Р.ц.п. показано на рисунку.

Класифікацію Р.ц.п. наведено в таблиці.

Критерії класифікації	Види ринків
1. Спосіб розміщення цінних паперів	<ul style="list-style-type: none"> • первинний ринок; • вторинний ринок
2. Вид розміщення цінних паперів	<ul style="list-style-type: none"> • ринок, на якому цінні папери розміщують прямим зверненням емітента до покупця; • ринок, на якому цінні папери розміщують через інституційного інвестора
3. Місце операцій із цінними паперами	<ul style="list-style-type: none"> • повна фондова біржа; • позасписковий біржовий ринок; • торгівля «з прилавка»; • «третій ярус»
4. Економічна природа цінних паперів	<ul style="list-style-type: none"> • ринок боргових цінних паперів; • ринок пайових цінних паперів; • ринок похідних цінних паперів
5. Суб'єкти випуску цінних паперів	<ul style="list-style-type: none"> • ринок державних позик; • ринок муніципальних позик; • ринок цінних паперів підприємств і організацій
6. Термін обігу цінних паперів	<ul style="list-style-type: none"> • ринок цінних паперів з установленим терміном обігу;

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ ВІДКРИТИЙ – ринок, на якому здійснюються операції з купівлі-продажу цінних паперів між особами, що не є первинними кредиторами та позичальниками, і кошти внаслідок продажу цінних паперів надходять на користь їх тримача, а не емітента. Його використовують центральні банки для купівлі-продажу переважно короткотермінових державних цінних паперів з метою регулювання грошової маси. Внаслідок купівлі збільшується інвестування коштів в економіку, внаслідок продажу – зменшується.

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПОЗАБІРЖОВИЙ («ВУЛИЧНИЙ») – неорганізований фондовий ринок, на якому здійснюють купівлю-продаж цінних паперів (здебільшого акцій), але без реєстрації відповідних угод на біржі. Такому ринкові притаманні високий інвестиційний ризик (оскільки переважна частина акцій, що котируються на ньому, не прохо-

дила процедури лістингу на фондовій біржі чи її було в процесі цієї процедури відхилено від котирування на біржі), а також низький рівень юридичної захищеності інвесторів та їх поточної інформованості. Особливостями цього ринку є:

- численність продавців цінних паперів;
- відсутність єдиного курсу на однакові цінні папери (курс цінного папера вирішується між його продавцем і покупцем);
- торгівля цінними паперами відбувається в різних місцях і в різний час;
- не існує єдиного центру, який організовує торгівлю цінними паперами і відпрацьовує її методологію;
- торгівлю цінними паперами часто здійснюють з порушенням чинного законодавства.

«РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ» – щомісячний нормативно-аналітичний журнал, офіційне видання Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Виходить з 1997 р. в Одесі. Видавець – Видавничий дім «Крона». Висвітлює стан і перспективи розвитку фінансового та фондового ринків України, розкриває особливості роботи з цінними паперами.

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЦЕНТРАЛІЗОВАНИЙ – ринок, на якому цінні папери котирують та обліковують лише через одну загальнонаціональну систему котирування та обліку, а їхня ціна визначається через зіставлення попиту і пропозиції щодо конкретного цінного папера не торговцем, а ринком.

РОЗМІЩЕННЯ АКЦІЙ – процес розповсюдження акцій, емітованих акціонерним товариством, серед юридичних і фізичних осіб. Може здійснюватись через передплату чи шляхом реалізації на фондовій біржі.

РОЗМІЩЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – відчуження (продаж) цінних паперів емітентом первинним власникам. Зазвичай має форму передплати – закритої або відкритої. Закрита передплата – Р.ц.п. поміж заздалегідь визначених інвесторів без публічного (тобто без використання засобів масової інформації) оголошення пропозиції. Відкрита передплата – Р.ц.п. серед потенційно необмеженого кола інвесторів через оголошення публічної пропозиції.

РОЗМІЩЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПРИВАТНЕ – продаж цінних паперів серед обмеженого кола фізичних та юридичних осіб без публікації проспекта.

РОЗПОРЯДНИК РАХУНКУ В ЦІННИХ ПАПЕРАХ – фізична особа, уповноважена власником рахунку в цінних паперах або управителем такого рахунку підписувати розпорядження щодо цінних паперів.

«РОЗЧИНЕННЯ» – зменшення частки окремих акціонерів у розподілі чистого доходу акціонерного товариства у зв'язку зі збільшенням акціонерного капіталу від додаткової емісії акцій.

«РОЗЧИНЕННЯ» АКЦІОНЕРНОГО КАПІТАЛУ – збільшення кількості звичайних акцій компанії без відповідного збільшення її активів. «Р.»а.к. зумовлює падіння вартості акцій.

РОЗЩЕПЛЕННЯ АКЦІЙ – збільшення кількості випущених акцій із пропорційним зниженням номінальної чи оголошеної вартості кожної акції.

С

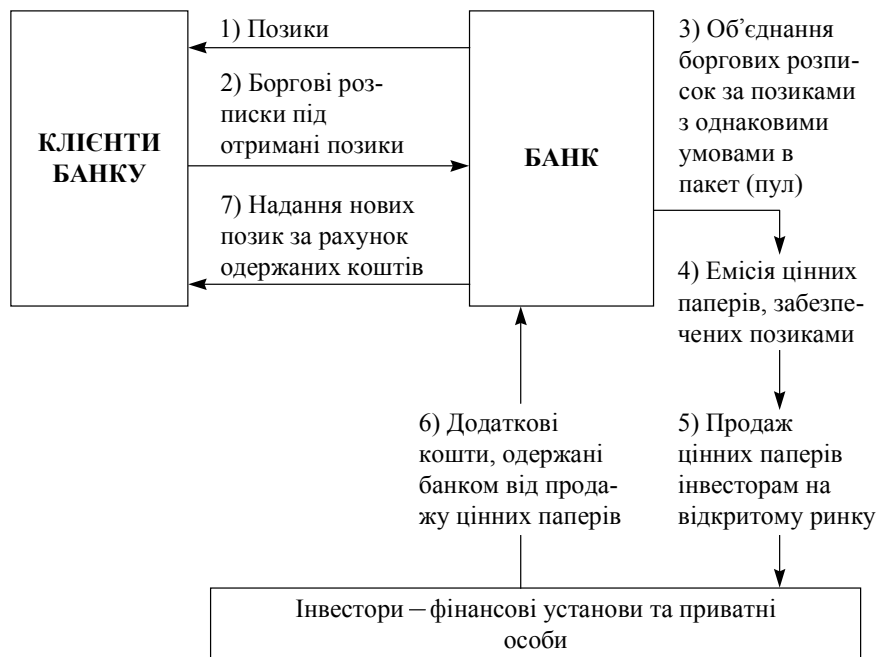
САЛЬДО КОНВЕРСІЇ – різниця між вартістю конвертованої (конверсійної) облігації та вартістю отриманих за неї акцій.

СВІДОЦТВО НА АКЦІЇ ІМЕННЕ – документ, який засвідчує, що вказана у свідоцтві особа є зареєстрованим тримачем певної кількості номерних акцій компанії (акціонерного товариства).

СВІДОЦТВО ПРО УНЕРУХОМЛЕННЯ ІМЕННИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – документ депозитарного обліку, що його реєстроутримувач видає депозитарній установі. Є підтвердженням перереєстрації іменних цінних паперів, випущених у документарній формі, з власника цих паперів на депозитарну установу, як номінального утримувача, або перереєстрації цінних паперів з одного номінального утримувача на іншого номінального утримувача в системі реєстру власників іменних цінних паперів.

СЕКРЕТАР КОРПОРАТИВНИЙ – посадова особа акціонерного товариства, котра забезпечує організаційну та інформаційну підтримку діяльності товариства та його органів управління, належне інформування акціонерів і зацікавлених осіб щодо його діяльності. С.к. підпорядкований наглядовій раді акціонерного товариства, яка його призначає.

СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ (від англ. securities – цінні папери) – процес трансформування неліквідних фінансових активів банку в ліквідні цінні папери. Є позабалансовим джерелом формування фінансових ресурсів банку. Суть С. полягає в тому, що банк емітує під частину дохідних активів (іпотечних чи споживчих позик) цінні папери і реалізує їх на відкритому ринку (див. рис.).

Застави з позик (боргові розписки) об'єднують у пул, під який емітують цінні папери, подібні до звичайних облігацій, що гарантують виплату фіксованого процента раз на рік, щопівроку, щокварталу чи щомісяця. Придбання інвестором емітованих цінних паперів дає йому право на частину пулу застав і відповідно на одержання доходів, джерелом яких є проценти й основна сума платежів з наданих застав. У такий спосіб банк повертає собі кошти, витрачені на придбання неліквідних активів. Надалі банк використовує ці кошти для надання нових позик чи для покриття операційних витрат. Метод С. вперше було застосовано у США 1970 р. Державною національною асоціацією іпотечного кредиту.

СЕРТИФІКАТ АКЦІЇ – документ, що засвідчує володіння вказаною в сертифікаті особою певною кількістю акцій акціонерного товариства. Містить відомості про кількість акцій, номінальну їх вартість, назву і статус емітента, категорію акцій, власника, ставку дивіденда за привілейованими акціями.

СЕРТИФІКАТ ЕМІСІЇ ГЛОБАЛЬНИЙ – документ, який емітент складає на весь випуск цінних паперів у безпаперовій (бездокументарній

формі). Містить такі відомості: офіційну назву емітента; дату і номер реєстрації емітента; назву документа, на підставі якого здійснено емісію цінних паперів; форму емісії; вид цінних паперів; права власників цінних паперів; запланований обсяг емісії (за номінальною вартістю); номінальну вартість одного цінного папера; запланований обсяг емісії (у штуках); дату надання документа для реєстрації випуску цінних паперів; дату державної реєстрації випуску цінних паперів; реєстраційний номер випуску; дату початку продажу; дату припинення продажу; місце продажу; термін погашення; дату надання звітності за результатами емісії; обмеження щодо цінних паперів цієї емісії.

СЕРТИФІКАТ ІМЕННИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ – документ, виданий емітентом іменних цінних паперів їхньому власникові на підтвердження права на цінні папери, вказані в сертифікаті.

СЕРТИФІКАТ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ – цінний папір, що дає його власникові право на дивіденди без участі в контролюванні підприємства. С.і. емітують лише інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Бувають іменними чи на пред'явника. За своїм економічним змістом С.і. – це особливий вид простих акцій. Вони становлять інтерес щодо довготермінових фінансових вкладень для тих підприємств, на яких немає спеціалістів з ефективного управління портфелем цінних паперів.

СЕРТИФІКАТ ЯКОСТІ ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ДОКУМЕНТАРНІЙ ФОРМІ – документ, що засвідчує ступінь технічного захисту цінних паперів, виготовлених у документарній формі. Надається їх виробником емітентові з метою перевірки їх автентичності (справжності) у процесі обігу та відповідності міжнародним стандартам якості.

СИГНАЛЬНА ТЕОРІЯ ДИВІДЕНДІВ – див. *Теорія дивідендів сигнальна*.

СИНДИКАТ ЕМІСІЙНИЙ – об'єднання банків з метою емісії цінних паперів, забезпечених солідарними гарантіями учасників.

СИСТЕМА УЧАСТІ – набуття одними акціонерними товариствами контролю над кількома іншими акціонерними товариствами шляхом купівлі їхніх контрольних пакетів акцій.

СКЕЙТ (від англ. scathe – збиток, шкода) – відмова дилера від котирування акцій, інформацію про які він попередньо опублікував. У разі неправомірної відмови дилера від укладання угоди за публічно оголошеними цінами (це, власне, і є С.) до нього може бути пред'явлений позов щодо примусового укладення такої угоди.

СКРИПЦІЙНИЙ ДИВІДЕНД – див. *Дивіденд скрипційний*.

СПЕЦІАЛЬНА АКЦІЯ – див. *Акція спеціальна*.

«СПИХУВАННЯ» АКЦІЙ — спосіб продажу акцій без надання покупцям вірогідної інформації щодо їх вартості.

«СПЛЮХ» — цінний папір (акція чи облігація), який на поточний момент не має попиту на ринку, але володіє значним потенціалом зростання ціни в майбутньому.

СПОСТЕРЕЖНА РАДА — див. *Рада спостережна*.

СПОТ (від англ. spot — місце) — курс цінних паперів чи валюти в угоді з умовою негайного розрахунку.

СПРЕД (від англ. spread — розрив, розмах) — різниця між ціною пропозиції акцій та ціною попиту на них.

СТАВКА ДИВДЕНДНА — одержуваний власником цінного папера дохід, виражений у відсотках до номінальної вартості цього папера.

СТАРШІ ЦІННІ ПАПЕРИ — див. *Папери цінні старші*.

СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ — див. *Капітал статутний*.

СТАТУТНИЙ РЕЗЕРВ — див. *Резерв статутний*.

СТАТУТНИЙ ФОНД — див. *Фонд статутний*.

СТОП-ЛИСТ — публікація назв та номерів украдених і загублених акцій.

СТРАТЕГІЧНИЙ ІНВЕСТОР — див. *Інвестор стратегічний*.

СТРАХУВАННЯ АКЦІОНЕРНЕ — страхування, за якого страховиками є акціонерні товариства.

СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІД КОМЕРЦІЙНИХ РИЗИКІВ — страхування, метою якого є захист інвестиційних вкладень від можливих втрат, котрі виникають унаслідок несприятливої, непередбачуваної зміни кон'юнктури ринку та погіршення інших умов щодо здійснення підприємницької діяльності. Страхову суму як межу відповідальності за договором може бути визначено кількома способами: в сумі величини інвестицій, вкладених у придбання акцій, інших цінних паперів тощо; в сумі інвестицій та нормативного прибутку, який може бути встановлений на рівні, що забезпечує безризикове вкладення капіталу. При цьому величину страхового відшкодування обчислюють як різницю між страховою сумою та фактичним фінансовим результатом від застрахованих інвестицій, тобто страхувальникові відшкодовують втрати, якщо через певний час застраховані інвестиції не забезпечать очікуваної окупності внаслідок настання страхового випадку.

СТРЕДЛ (від англ. straddle — двоїстість, подвійна політика) — на ринку акцій — угода, яка надає тримачеві цінних паперів право продавати чи купувати їх за певною ціною.

«СТРИГТИ КУПОНИ» — див. *Лист купонний*.

СУПЕРДИВИДЕНД — додатковий прибуток, який розподіляють між акціонерами понад оголошені дивіденди.

Т

ТАЙМІНГ (від англ. **time** — час) — найсприятливіший момент для купівлі чи продажу акцій на біржі.

ТАКС-КУРС — передбачуваний курс цінного папера, що визначається в ситуації, коли кількість доручень на його купівлю чи продаж недостатня для встановлення біржового курсу. Позначають літерою «Т» після цифрової величини курсу.

ТЕОРІЯ ВІДПОВІДНОСТІ ДИВИДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ СКЛАДОВІ АКЦІОНЕРІВ (ТЕОРІЯ КЛІЄНТУРИ) — теорія дивідендної політики підприємства, згідно з якою підприємство має здійснювати таку політику, що відповідає очікуванням більшості акціонерів, їхньому менталітетові. Якщо основний склад акціонерів («клієнтура») акціонерного товариства надає перевагу поточному доходу, то дивідендна політика повинна виходити з переважаючого скерування прибутку на поточне споживання. І навпаки, якщо основний склад акціонерів надає перевагу збільшенню своїх майбутніх доходів, то дивідендна політика має виходити з переважаючої капіталізації прибутку в процесі його перерозподілу. Та частина акціонерів, яка з дивідендною політикою більшості не погоджуватиметься, реінвестує свій капітал в акції інших підприємств, унаслідок чого склад «клієнтури» стане одноріднішим.

ТЕОРІЯ ДИВИДЕНДІВ СИГНАЛЬНА — теорія дивідендної політики підприємства, побудована на тому, що в основних моделях оцінки поточної реальної ринкової вартості акцій як базовий елемент використовують величину виплачуваних за ними дивідендів. Таким чином, зростання рівня дивідендних виплат визначає автоматичне зростання реальної, а відповідно й котирувальної вартості акцій на ринку, що у разі їх реалізації забезпечуватиме акціонерам додатковий дохід. Крім того, виплата високих дивідендів «сигналізує» про те, що підприємство перебуває на підйомі й очікує суттєвого зростання прибутку в майбутньому. Ця теорія тісно пов'язана з високою «прозорістю» фондового ринку, на якому оперативно отримана інформація помітно впливає на коливання ринкової вартості акцій.

ТЕОРІЯ ДОВІРИ — ринкова теорія, згідно з якою на зміну цін акцій впливає зростання або зниження довіри інвесторів до економічної ситуації в країні.

ТЕОРІЯ ДОУ — теорія аналізу ринкових процесів, що базується на визначенні індексів Доу-Джонса і згідно з якою підвищення чи зниження курсу акцій дає змогу зробити висновок щодо рівня ділової активності і тенденцій її зміни.

ТЕОРІЯ ЗРОСТАННЯ-ПАДІННЯ — теорія, яка стверджує, що порівняння кількості акцій, ціни яких протягом певного часу зросли, з числом акцій, ціни яких за цей час впали, має велике значення для прогнозування кон'юнктури ринку.

ТЕОРІЯ КЛІЄНТУРИ — див. *Теорія відповідності дивідендної політики складові акціонерів.*

ТЕОРІЯ МІНІМІЗАЦІЇ ДИВІДЕНДІВ — теорія дивідендної політики підприємства, згідно з якою ефективність цієї політики визначається критерієм мінімізації податкових виплат з поточних та майбутніх доходів власників. А оскільки оподаткування поточних доходів у формі одержуваних дивідендів завжди вище, ніж майбутніх (з урахуванням фактора вартості грошей у часі, податкових пільг на прибуток, що капіталізується, тощо), дивідендна політика мусить забезпечувати мінімізацію дивідендних виплат, а відповідно максимізацію капіталізованого прибутку, для того щоб отримати найвищий податковий захист сукупного доходу власників. Проте така дивідендна політика не задовольняє численних дрібних акціонерів, які мають низький рівень доходів, і постійно потребують поточних надходжень коштів у формі дивідендних виплат, що знижує попит на акції таких підприємств, а відповідно й котирувальну ціну цих акцій на ринку.

ТЕОРІЯ МОДИЛЬЯНІ-МІЛЛЕРА — див. *Теорія незалежності дивідендів.*

ТЕОРІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДИВІДЕНДІВ — теорія дивідендної політики підприємства, згідно з якою обрана дивідендна політика ніяк не впливає ні на ринкову вартість підприємства (ціну акцій), ні на добробут власників (як у поточному періоді, так і в перспективі), оскільки ці показники залежать від суми сформованого, а не розподіленого прибутку. Відповідно до цієї теорії дивідендній політиці належить пасивна роль у механізмі управління прибутком. Авторами цієї теорії є економісти Ф. Модильяні та М. Міллер (зазвичай згадувані під аббревіатурою ММ). Слід зауважити, що вони супроводили її значною кількістю обмежень, які в реальній практиці забезпечити неможливо. Незважаючи на це, тео-

рія ММ, що справедлива лише стосовно досконалого ринку, на якому ліквідними є будь-які види цінних паперів, стала відправним пунктом для пошуку оптимальних шляхів формування дивідендної політики.

ТЕОРІЯ НЕСТАНДАРТНИХ УГОД — теорія, згідно з якою дрібні інвестори, котрі здійснюють нестандартні угоди, помиляються, коли активно купують акції у разі зростання їх курсів і не менш активно продають їх під час зниження курсів. Технічні аналітики, що дотримуються цієї теорії, використовують її як механізм вибору вдалого моменту для здійснення операцій, протилежних діям дрібних, «нестандартних» інвесторів.

ТЕОРІЯ ПЕРЕВАГИ ДИВІДЕНДІВ — теорія дивідендної політики підприємства, згідно з якою кожна одиниця поточного доходу, виплачена акціонерам у формі дивідендів, завжди вартує більше, ніж дохід, відкладений на майбутнє, позаяк вона «очищена» від ризику. З огляду на це максимізація дивідендних виплат має переваги над капіталізацією прибутку. Авторами Т.п.д. є економісти М. Гордон і Д. Лінтнер. Опоненти цієї теорії, проте, стверджують, що здебільшого дохід, одержаний у формі дивідендів, все одно реінвестують знову в акції свого чи іншого підприємства. Це не дає змоги використовувати фактор ризику як аргумент на користь певної дивідендної політики (фактор ризику значною мірою залежить від менталітету власників; його визначає рівень ризику господарської діяльності, а не характер дивідендної політики).

ТЕОРІЯ ТЕХНІЧНА — інвестиційна теорія, згідно з якою ринкова ціна окремої акції залежить від співвідношення попиту і пропозиції на ринку цінних паперів загалом.

ТЕОРІЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНА — інвестиційна теорія, яка базується на припущенні про те, що справжня ціна акції визначається майбутніми доходами корпорації (акціонерного товариства).

ТЕХНІЧНА ТЕОРІЯ — див. *Теорія технічна*.

ТИК — 1) мінімальне коливання біржового курсу, встановлене правилами біржі;

2) мінімально дозволена зміна ціни контракту.

ТИКЕР — 1) система інформування щодо курсів останніх біржових угод за допомогою пересувного рядка на електронному табло. Одержана і відтворена таким способом інформація за формою та юридичними наслідками є неофіційною і використовується при укладанні відповідних угод і здійсненні біржових операцій;

2) система обладнання для оперативного виведення на паперову стрічку поточної фінансової інформації про курси біржових операцій з метою передавання цієї інформації засобами телеграфного зв'язку.

ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНЕ — товариство, що має статутний фонд, поділений на певну кількість акцій, і несе відповідальність щодо своїх зобов'язань тільки майном товариства. Акціонери відповідають щодо зобов'язань товариства лише в межах власних акцій, на які одержують щорічний дохід — дивіденди. До Т.а. належать: відкриті Т.а., акції яких можуть розповсюджуватися через відкриту передплату та купівлю-продаж на біржах; закриті Т.а., акції яких розподіляються між засновниками і не можуть розповсюджуватися передплатою чи купуватися та продаватися на біржі, а переходять від однієї особи до іншої за згодою більшості акціонерів. Прибуток Т.а. спрямовується насамперед на сплату податків, розширення виробництва, а після цього решта розподіляється між власниками акцій у формі дивідендів пропорційно до суми акцій кожного з них.

ТОРГОВЕЦЬ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ — юридична особа, яка на підставі спеціального дозволу (ліцензії) здійснює купівлю-продаж цінних паперів та посередницьку діяльність на фондовому ринку. Такою особою може бути банк, акціонерне товариство, статутний фонд якого сформовано за рахунок лише іменних акцій, або інше товариство. Торгівлю цінними паперами здійснюють також фондові біржі. Згідно з законодавством України Т.ц.п. за дозволом Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку має право здійснювати діяльність з випуску цінних паперів та комісійну або комерційну діяльність з ними. Дозвіл на ці види діяльності може бути видано Т.ц.п., котрі мають внесений статутний фонд (капітал) у розмірі не менш як 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а для комісійної діяльності — не менш як 20 неоподатковуваних мінімумів. Т.ц.п. не може здійснювати торгівлю цінними паперами власного випуску та акціями емітента, в статутному фонді якого він безпосередньо або побічно володіє майном у розмірі понад 5 %. Приймаючи доручення на купівлю або продаж цінних паперів, Т.ц.п. зобов'язаний надавати інформацію про їх курс, а також подавати фондовій біржі відомості про всі укладені ним угоди з цінними паперами відповідно до правил і вимог цієї біржі. Державний контроль за діяльністю Т.ц.п. здійснює Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку та її територіальні відділення.

ТРАСТ (від англ. trust, букв. — довіра, віра) — система довірчого управління майном, цінними паперами, підприємствами тощо. Здійснюється за домовленістю між окремими фізичними або юридичними особами (власниками майна) та спеціалізованими установами (довірчими товариствами).

ТРЕЙДИНГ — продаж акцій та зворотна їх купівля в розрахунок на отримання прибутку внаслідок зміни їхнього курсу.

ТРИМАЧ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — депозитарій, з яким власник цінних паперів уклав депозитний договір щодо зберігання (депонування) цінних паперів і (чи) обліку прав власності на них на рахунках ДЕПО.

У

УГОДА Ф'ЮЧЕРСНА — вид угод на товарних і фондових біржах. Передбачає оплату товарів, цінних паперів чи валюти через певний час після укладення угоди за ціною, наперед визначеною в контракті. Має на меті отримання різниці в цінах або курсах з моменту укладення угоди до моменту її реалізації.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР СЕРТИФІКАТНИХ АУКЦІОНІВ (УЦСА) — центральний орган управління й координації національної мережі регіональних центрів сертифікатних аукціонів, підпорядкованих Фонду державного майна України. УЦСА створений з метою продажу акцій відкритих акціонерних товариств за приватизаційні сертифікати, житлові чеки та залишки на приватизаційних депозитних рахунках.

УМОВНО ІМЕННА АКЦІЯ — див. *Акція умовно іменна*.

УНЕРУХОМЛЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — переведення цінних паперів, емітованих у паперовій (документарній) формі, в безпаперову (бездокументарну) форму через їх розміщення згідно з умовами депозитарного договору у сховище депозитарія та обслуговування подальшого обороту цих паперів у системі депозитарного обліку.

УПРАВЛІННЯ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ — діяльність щодо управління переданими у володіння цінними паперами, які на правах власності належать іншій особі, здійснюване в інтересах цієї особи або визначених нею третіх осіб. Таке управління здійснюють на підставі відповідного договору між власником цінних паперів та управителем протягом певного терміну за винагороду та від імені управителя.

УСТАНОВА ДЕПОЗИТАРНА — зберігач або депозитарій цінних паперів.

УСТАНОВЧА АКЦІЯ — див. *Акція засновницька*.

УЧАСНИК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ФОНДУ — особа, котра придбала інвестиційні сертифікати цього фонду.

УЧАСНИК ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕПОЗИТАРІУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — уповноважений фінансовий посередник (банк, брокер), який

має рахунок у цінних паперах в центральному депозитарії цінних паперів і через те може бути тримачем рахунків.

Ф

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ – сукупність чинників (причин), які визначають вибір відповідного типу дивідендної політики акціонерного товариства на майбутнє. Основними Ф.ф.д.п. є:

1. Фактори, які характеризують інвестиційні можливості підприємства: стадії життєвого циклу підприємства (виплата дивідендів можлива лише на пізніших стадіях розвитку підприємства); необхідність розширення підприємством його інвестиційних програм (реалізація інвестиційних програм потребує збільшення капіталізації прибутку); рівень готовності інвестиційного проекту (реалізація інвестиційного проекту залежить як від його ефективності, так і від рівня готовності).

2. Фактори, які характеризують спроможність формування фінансових ресурсів з альтернативних джерел: достатність резервів власного капіталу, сформованих у попередні роки; вартість залучення додаткового акціонерного капіталу; вартість залучення додаткового позикового капіталу; доступність до кредитів на фінансовому ринку; рівень кредитоспроможності акціонерного товариства.

3. Фактори впливу об'єктивних обмежень: рівень оподаткування дивідендів; рівень оподаткування майна (нерухомості) підприємства; досягнутий рівень співвідношення власного та позикового капіталів; фактичний обсяг отриманого прибутку та величина рентабельності власного капіталу.

4. Інші фактори: кон'юнктурний цикл товарного ринку, на якому реалізує продукцію акціонерне товариство; рівень дивідендних виплат компаній-конкурентів; необхідність погашення отриманих раніше кредитів тощо.

ФІКТИВНИЙ КАПІТАЛ – див. *Капітал фіктивний*.

ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ – див. *Інвестиції фінансові (вкладення фінансові)*.

ФЛІПЕР – особа, що продає акції відразу ж після їх купівлі або здійснює короткотермінові операції.

ФЛО – акційний контракт з мінімальною процентною ставкою.

ФЛОТАЦІЯ – випуск нових цінних паперів.

ФОНД ВЗАЄМНОІНВЕСТИЦІЙНИЙ – інвестиційна компанія, яка виторг від продажу власних акцій використовує для вкладання коштів у цінні папери інших підприємств.

ФОНД ВЗАЄМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ – див. *Фонд взаємноінвестиційний*.

ФОНД ВІДКЛАДЕНИЙ – кошти, відкладені підприємством для погашення частини чи всього випуску цінних паперів протягом певного часу. Акції, які викупувають таким чином, називаються акціями відкладеного фонду.

ФОНД ІНВЕСТИЦІЙНИЙ – юридична особа, заснована у формі акціонерного товариства, ресурси якого формуються внаслідок випуску власних цінних паперів і продажу їх дрібним інвесторам з метою залучення заощаджень населення. Здійснює діяльність лише в галузі спільного інвестування. Ф.і. від імені інвесторів вкладає кошти в цінні папери держави, підприємств, розміщує в банках на депозити.

ФОНД ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ВІДКРИТИЙ – 1) створений на невизначений термін інвестиційний фонд, який викупує на постійній основі свої інвестиційні сертифікати у терміни, встановлені інвестиційною декларацією фонду. Особливостями діяльності Ф.і.в. є: він регулярно випускає власні цінні папери (інвестиційні сертифікати); здійснює погашення інвестиційних сертифікатів на першу вимогу їх власника; його інвестиційними сертифікатами не торгують на вторинному ринку цінних паперів (зокрема й на біржовому); інвестиційні сертифікати, емітовані фондом, можна продати тільки йому (емітентові); фонд зобов'язаний викупити емітовані ним інвестиційні сертифікати на вимогу власника; викуплені сертифікати фонд продає іншим інвесторам;

2) інвестиційний фонд з необмеженою кількістю потенційних учасників.

ФОНД ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ЗАКРИТИЙ – 1) інвестиційний фонд, створений на певний, наперед визначений період часу для здійснення розрахунків за інвестиційними сертифікатами тільки після закінчення терміну, зазначеного в умовах випуску. Особливостями діяльності Ф.і.з. є: він випускає власні цінні папери (інвестиційні сертифікати) одноразово; не виконує постійного (на першу вимогу власника) їх погашення; його інвестиційні сертифікати підлягають купівлі-продажу на вторинному ринку цінних паперів (включаючи і біржовий) і відповідно погашенню;

2) інвестиційний фонд з обмеженою кількістю учасників.

ФОНД ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КОРПОРАТИВНИЙ – інститут спільного інвестування, що створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить діяльність суто зі спільного інвестування.

ФОНД СТАТУТНИЙ – сума внесків власників, учасників або членів у майно підприємства, організації, установи, необхідна для їх заснування

та забезпечення їхньої діяльності. Первісний розмір Ф.с. визначається установчою угодою і фіксується в статуті. Ф.с. є джерелом власних засобів підприємства, призначених для покриття витрат на основні засоби і формування обігових коштів у розмірах, необхідних для функціонування підприємства. Величина Ф.с. може змінюватися під впливом певних господарських операцій. Динаміку Ф.с. фіксують на рахунку «Статутний фонд». Ф.с. акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю визначається установчими документами. Зміни Ф.с. можливі тільки після внесення даних до реєстру державної реєстрації. Ф.с. відповідає сумі передплати на акції чи внеску учасників у національній або чужоземній валюті. До Ф.с. можуть зараховуватися: будинки, споруди, машини, обладнання та інше майно, що належить до основних засобів; права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, інтелектуальною власністю, а також інші майнові права; сировина, матеріали, малоцінні та швидкозношувані предмети й інші матеріальні цінності. Величину Ф.с. за станом на початок і кінець звітного періоду показують у пасиві бухгалтерського балансу.

ФОНДОВА БІРЖА – див. *Біржа фондова.*

ФОНДОВИЙ ДЕРИВАТИВ – див. *Дериватив фондовий.*

ФОНДОВИЙ ІНДЕКС – див. *Індекс фондовий.*

ФОНДОВИЙ МАГАЗИН – див. *Магазин фондовий.*

ФОНДОВИЙ ПОРТФЕЛЬ – див. *Портфель цінних паперів.*

ФОНДОВИЙ РИНОК – див. *Ринок цінних паперів.*

ФОРВАРД-КОНТРАКТ – див. *Контракт форвардний (форвард-контракт).*

ФОРВАРДЕЙШН – сплата процента біржовому брокерові за дозвіл перенести оплату придбаних акцій з одного розрахункового дня на подальший.

ФОРВАРДНИЙ КОНТРАКТ – див. *Контракт форвардний (форвард-контракт).*

ФОРМА ЦІННИХ ПАПЕРІВ БЕЗПАПЕРОВА (БЕЗДОКУМЕНТАРНА) – форма існування цінних паперів у вигляді посвідчення (в письмовій формі чи на електронних носіях), яка підтверджує певні майнові права. Це посвідчення видає уповноважена особа (реєстратор чи зберігач цінних паперів), яка належним порядком фіксує наявність майнових прав і несе відповідальність за достовірність та зберігання відповідних записів в облікових реєстрах. Особа, котра фіксує майнове право в бездокументарній формі, зобов'язана на вимогу власника цього права видати йому документ, що не є цінним папером, а лише засвідчує право власника на

цінні папери. Передавання такого документа не супроводжується передаванням майнових прав, засвідчених цінним папером.

ФОРМА ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПАПЕРОВА (ДОКУМЕНТАРНА) — форма існування цінних паперів у вигляді грошових документів, складених з дотриманням усіх визначених законодавчо реквізитів і технології їх виготовлення. Ці документи засвідчують майнові права, реалізація яких можлива тільки у разі пред'явлення документів. З пред'явленням такого цінного папера передаються усі засвідчувані ним права.

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ТЕОРІЯ — див. *Теорія фундаментальна*.

ФУНКЦІЇ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ — вияв сутності фондових індексів. Основними Ф.ф.і. є:

діагностична — спроможність описувати стан і динаміку розвитку як фондового ринку загалом, так і окремих його компонентів;

індикативна — дає інвесторові змогу визначити ефективність обраної ним стратегії формування портфеля цінних паперів;

спекулятивна — дає змогу оперативно реагувати на чинники формування фондового ринку, які забезпечують отримання прибутку від перепродажу цінних паперів та їх похідних;

аналітична — дає змогу здійснювати ретроспективний, оперативний, перспективний, тематичний, обов'язковий та рекомендаційний аналіз цінних паперів.

Ф'ЮЧЕРС (від англ. future — майбутнє) — див. *Угода ф'ючерсна*.

Ф'ЮЧЕРСНА УГОДА — див. *Угода ф'ючерсна*.

Ф'ЮЧЕРСНИЙ КОНТРАКТ — див. *Контракт ф'ючерсний*.

Х

«ХВІСТ» — цифри, розташовані після десяткового знака (коми), в котирувальній ціні цінного папера.

Ц

ЦЕНТР СЕРТИФІКАТНИХ АУКЦІОНІВ РЕГІОНАЛЬНИЙ — складова частина національної мережі сертифікатних аукціонів, підпорядкованих Українському центру сертифікатних аукціонів та Фонду державного майна України, створеним з метою продажу акцій відкритих

акціонерних товариств за приватизаційні сертифікати, житлові чеки та залишки на приватизаційних депозитних рахунках.

ЦЕНТРАЛІЗОВАНИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Ринок цінних паперів централізований*.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕПОЗИТАРІЙ ЦІННИХ ПАПЕРІВ — див. *Депозитарій цінних паперів центральний*.

ЦІНА АКЦІЇ БАЛАНСОВА — вартість частки майна емітента, що припадає на одну акцію (у разі, коли б емітент підлягав ліквідації на момент визначення Ц.а.б.).

ЦІНА ВІДКЛИЧНА — ціна, за якою погашають відкличні облігації чи привілейовані акції у разі їх відкликання.

ЦІНА ЕМІСІЙНА — ціна, за якою цінні папери продають відразу ж після їх емісії. Є ціною первинного ринку цінних паперів, рівною їх номінальній вартості чи нижчою за неї.

ЦІНА КОНВЕРСІЇ — 1) ціна, за якою облігації можуть бути обмінані на акції чи інші цінні папери того самого емітента;

2) ціна обміну цінних паперів одного виду на цінні папери іншого виду.

ЦІНА КОТИРУВАЛЬНА — середньозважена ціна, яку розраховують протягом біржового дня (торговельної сесії) до моменту часу, визначеного правилами біржі.

ЦІНА ПЕРЕДПЛАТНА — ціна, за якою особи, котрі мають право на передплату, можуть придбати акції нового випуску. Звичайно її встановлюють дещо нижчою за ринкову ціну, для того щоб забезпечити максимальний продаж акцій.

ЦІНА ЦІННИХ ПАПЕРІВ РИНКОВА — ціна, що склалася на ринку цінних паперів (фондовій біржі) під впливом попиту і пропозиції. Курс цінних паперів визначається доходами, які вони приносять їхнім власникам (у формі дивідендів чи процентів), і величиною позикового процента.

ЦІННІ ПАПЕРИ — див. *Папери цінні*.

Ч

ЧИСЛО «ВЕЛИКЕ» — у котируванні цінних паперів — позначення цифр до десяткового знаку. Див. *«Хвіст»*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алехин Б.И. Рынок ценных бумаг. Введение в фондовые операции. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 160 с.
2. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера. – К.: Ника-Центр, 1998. – 480 с.
3. Бланк И.А. Управление использованием капитала. – К.: Ника-Центр, 2000. – 656 с.
4. Бланк И.А. Управление формированием капитала. – К.: Ника-Центр, 2000. – 512 с.
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. – К.: Ника-Центр, Эльга, 1999. – 528 с.
6. Бойко В.М., Вашків П.Г. Бізнес: Словник-довідник. – К.: Україна, 1995. – 157 с.
7. Гольцберг М.А. Акционерные товарищества. Фондовая биржа. Операции с ценными бумагами. – К.: Текст, 1992. – 94 с.
8. Доунс Дж., Гудман Дж. Эллиот. Финансово-инвестиционный словарь/Пер. 4-го перераб. и доп. англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 1997. – XXII, 586 с.
9. Дудяк Р.П., Бутіль С.Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: Навч. посібник, 2-ге вид., доповнене. – Львів: «Новий Світ – 2000», «Магнолія плюс», – 2003. 360 с.
10. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Цінні папери. Фондовий ринок: Термінологічний словник. – 2-е вид., випр. та доп. – Львів: БаК, 2000. – 168 с.
11. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 4-е вид., випр. та доп. – К.: Т-во «Знання», КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. ін-ту НБУ, 2000. – 568 с.
12. Загородній А.Г., Сліпушко О.М., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Словник банківських термінів (Банківська справа: Термінологічний словник). – Київ: Аконіт, 2000. – 605 с.
13. Корельский В.Ф., Гаврилов Р.В. Биржевой словарь: В 2-х т. – М.: Междунар. отношения, 2000. – Т.1 – 288 с., Т.2. – 304 с.
14. Лысенков Ю.М., Рымарук А.И., Музыченко О.В. Фондовый рынок: Терминологический словарь-справочник. – К.: Диалог-прес, 1997. – 266 с.

15. Мендрул А.Г., Павленко І.А. Фондовий ринок: операції з цінними паперами: Навч. посібник. – 2-е вид, доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2000. – 156 с.

16. Одереди Д.А., Бакаре Х.А. От А до Я об акциях и фондовых биржах: Как использовать приватизацию и заставить Ваши сбережения работать на Вас. – Харьков: Форт ЛТД, 1992. – 152 с.

17. Павлов В.І., Кривов'язюк І.В. Ринок цінних паперів: Курс лекцій. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 342 с.

18. Петруня Ю.Є. Непрофесійні суб'єкти ринку акцій України. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 262 с.

19. Підхонний О.М. Управління інвестиційними процесами на фондовому ринку: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 184 с.

20. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 496 с.

21. Словник термінів ринкової економіки/За заг. ред. проф. В.І. Науменка. – К.: Глобус, 1996. – 288 с.

22. Словник фондового ринку / Авт.-укл.: А.Т. Головка, В.Ф. Кобзар, О.О. Науменко та ін. – К., 1999. – 288 с.

23. Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 602 с.

24. Таганов Д.Н. Акции и биржа: Как приумножать, а не потерять ваши деньги. – М.: Нова-пресс, 1991. – 76 с.

25. Управління акціонерним товариством (Корпоративне управління в Україні): Посібник / Міжнародна фінансова корпорація. – К.: Століття», 1999. – 186 с.

26. Участники фондового рынка: функции, организация деятельности / Ю.М. Лысенков, А.И. Рымарук, И.В. Педь, А.С. Поважный – К.: Вісник фондового ринку, 1998. – 287 с.

27. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Инвестознавство: Підручник / За наук. ред. В.Г. Федоренка. – К.: МАУП, 2000. – 408 с.

28. Downes John, Goodman Jordan Elliot. Dictionary of Finance and Investment Terms. 6th ed. – New York: Barrons, 2003.

Довідкове видання

Загородній Анатолій Григорович
Вознюк Геннадій Леонідович

АКЦІЇ. АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА

Термінологічний словник

Редактор: *Білокурський Сергій Петрович*
Коректор: *Наследова Тетяна Анатоліївна*
Комп'ютерна верстка: *Василенко Людмила Геннадіївна*
Дизайн обкладинки: *Сидоренко Марія Олексіївна*

Підписано до друку 15.11.2005 р. Формат 84х108/32.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура NewtonС.
Ум. друк. арк. 4,88. Обл.вид, арк. 5,46.
Наклад 1000 прим.
Зам. №

Видавництво «Кондор»
Свідоцтво ДК № 1157 від 17.12.2002 р.
03057, м.Київ, пров. Польовий, 6,
тел./факс:(044) 456-60-82, 241-83-47